

náš vidiek

časopis Vidieckeho parlamentu na Slovensku

1/2015

štvrtročník
ročník XII.

VIDIECKY PARLAMENT
NA SLOVENSKU

- **Projekt RESOURCE**
- **Vandrovalo vajce 2015**
- **Európsky vidiecky parlament**

a mnoho iného o aktivitách a vyhlídkach nášho vidieka

Obsah

- 4 RESOURCE podporuje medzinárodnú spoluprácu krajín V4 a Ukrajiny
- 10 Odpoveď na závery VIII. Fóra VIPA
- 12 „Vandrovalo vajce“ 2015
- 13 Rukoväť pre obce a mestá
- 20 Európsky vidiecky parlament 2015
- 22 Spolok ŽIVENA prijal program na 4 roky
- 23 Projekt v BBSK „Inovatívne podnikáme v cestovnom ruchu na vidieku“
- 24 Výskumný pobyt na Slovensku z Japonska
- 25 Európske ručné práce od tradície k inovácii
- 27 Aby sme nezabúdali na tradície
- 28 Tribečské múzeum v Topoľčanoch
- 29 Hontianske páračky
- 30 Dobrovoľník roka 2014
- 31 Svetový deň mlieka
- 33 Šúľanie opretek
- 34 Slabšia účasť slovenských ministrov na rokovaní Rady EÚ
- 35 Na taliansky trh smeruje 120.000 kusov jahniat
- 36 EU začala konanie vo veci porušenia predpisov týkajúcich sa poľnohospodárskej pôdy.
- 37 Slovensku prepadnú eurofondy, prídeme o miliardu eur, tvrdia analytici
- 37 Priama úmera už neplatí

náš vidiek

Ročník: XII.

Číslo: 1/2015

ISSN: 1339-1542

Vydavateľ:
Občianske združenie
Vidiecky parlament na Slovensku
 Kapitulská 13
 974 01 Banská Bystrica
mobil: 0915 446 538
e-mail: vipa@vipa.sk
 www.vipa.sk

Vychádza štvrtročne pre vnútornú potrebu organizácie. Nepredajné.

Náklad: 1000 ks

Uzavierka nasledujúceho čísla:
15. mája 2015

Redakčná rada:
 Bc. Mária Behanovská,
 doc. Ing. Miroslav Habán, PhD,
 Ing. Karol Herian, CSc

Grafická úprava a ilustrácie:
Ing. arch. Pavol Borodovčák

Tlačiareň:
Róbert Jurových – NIKARA, Krupina

Neprešlo jazykovou úpravou.

Foto na titulnej a 2. strane:
Prebudená záhrada; Pavol Borodovčák

Foto na zadnej strane obálky:
Kultúrne poklady vidieka – drevená zvonica pri evanjelickom kostole v Hronseku; Pavol Borodovčák

„Náš svet, naša dôstojnosť, naša budúcnosť“

Dovoľte aby som Vám v mene svojom aj mene členov predsedníctva popriala v tomto rýchlom plynutí času všetko dobré. Zdravie, pohodu, radosť zo života.

Prinášame Vám prvé číslo v tomto roku plné zaujímavých správ o aktivitách, ktoré sa dejú okolo nás. Naše novoročné sľuby postupne vyprchali a život ide v pôvodných stereotypoch. Česť výnimkám, sú medzi nami aj tí čo daný sľub sebe a svojmu okoliu, už splnili alebo práve na ňom pracujú.

My ostatní sme už naň dávno zabudli, pre rýchlosť ktorou prechádzame z jedného dňa do ďalšieho.

„Zem poskytuje dost na uspokojenie potrieb každého, ale nie dost na uspokojenie chamtivosti každého.“
[Gándhy]

Európska únia odštartovala Európsky rok rozvoja 2015. Rok je venovaný zvyšovaniu povedomia a zapojenia sa Európanov zo všetkých kútov EÚ do rozvojovej spolupráce. Podnetenie debaty v zmysle motta:

„Náš svet, naša dôstojnosť, naša budúcnosť“. Rok bol navrhnutý EÚ komisiou a Radou, predstavuje dobrú príležitosť ukázať na príkladoch významný záväzok EÚ jej členských štátov odstraňovať chudobu na celosvetovej úrovni.

Rok 2015 spojí dohromady mladých ľudí, politikov, občiansku spoločnosť, súkromný sektor, akademické inštitúcie, jednotlivých partnerov, občanov s cieľom zamerať sa spoločne na rozvojové ciele?

Uvidíme.

Uvidíme?

Uvidíme!

Máme mnohé témy, napríklad zatiaľ čo väčšina Európanov považuje čistú vodu za samozrejmosť, 100 miliónov ľudí stále ešte nemá pripojenie domácnosti k pitnej vode a 67 miliónov ľudí nemá prístup k lepším hygienickým zariadeniam a bezpečný spôsob ako nakladať s ľudskými výkalmi.

A čo všetko riešime my na Slovensku? Napíšte nám svoje názory, svoje skúsenosti, návrhy.

RESOURCE podporuje medzinárodnú spoluprácu krajín V4 a Ukrajiny

www.resource.iregio.org

Projekt RESOURCE, celým názvom RESOURCE - Raising awareness of the EU through familiarisation with its financial instruments, je zameraný na podporu medzinárodnej spolupráce krajín V4 a Ukrajiny. Realizácia projektu je podporená Internationál Visegrad Fund v rámci V4EaP Extended Standard Grant.

Projekt spája organizácie s nadobudnutými skúsenosťami v hlavnej téme projektu – implementácia projektov v rámci cezhraničnej, medzinárodnej a nadnárodnej spolupráce.

Partnerstvo projektu je tvorené:

- ▶ Inštitút pre regionálny rozvoj (CZ) – hlavný partner projektu
- ▶ ENVICORP Slovakia (SK) – partner projektu
- ▶ Obec Kistarcsa (HU) – partner projektu
- ▶ Inštitút zjednotenej Európy (PL) – partner projektu
- ▶ Transkarpatská agentúra pre investície, inovácie a rozvoj (UA) – partner projektu

Druhé stretnutie partnerov projektu RESOURCE, marec 2015, Banská Bystrica.

Hlavným cieľom projektu je zvyšovanie povedomia o Európskej únii (EÚ) pomocou oboznámenia sa s finančnými nástrojmi, ktoré umožňujú inštitúciám a jednotlivcom učiť sa ako ich použiť a následne využiť ich benefity s použitím výmeny skúseností a príkladov dobrej praxe. Vzdelávacie a informačné aktivity budú zamerané na získavanie a zvyšovanie manažérskych zručností v písaní a implementácii medzinárodných, cezhraničných projektov vrátane sietovania. Projekt má dve dimenzie. Prvá je zameraná na zostavenie relevantných údajov z oblasti písania, podávania a implementácie projektov financovaných z rozpočtu EÚ a druhá je zameraná na pretavenie získaných informácií do podoby metodických pokynov pre implementáciu medzinárodných projektov, so zameraním na

možnosti podporujúce zapojenie Ukrajiny. Pridanou hodnotou projektu je sietovanie potrieb partnerov projektu a ich vyústenie v spoločne implementovaných projektoch.

Prvé projektové stretnutie sa konalo v Prahe v januári 2015 a bolo zamerané na vzájomné zoznámenie sa partnerov, predstavenie projektu, jeho cieľov, aktivít a očakávaných výsledkov a výstupov.

Od 13. do 17. marca 2015 sa v Banskej Bystrici stretli partneri projektu po druhý krát. Hlavným cieľom stretnutia bolo zostavenie štruktúry hlavného výstupu projektu – metodických pokynov medzinárodnej spolupráce, predstaviť web stránku projektu (www.resource.iregio.org), či odovzdať projektové propagačné predmety pre účely publicity projektu. V rámci projektového stretnutia bol zorganizovaný workshop medzinárodnej spolupráce a študijná cesta pozitívnych príkladov.

Workshop medzinárodnej spolupráce RESOURCE

Zástupcovia piatich projektových partnerov z V4 a Ukrajiny sa stretli v Banskej Bystrici, 13. – 17. marca 2015. V rámci projektového stretnutia sa uskutočnil workshop, ktorého hlavnou témou boli možnosti medzinárodnej spolupráce. V rámci workshopu boli odprezentované dva významné programy medzinárodnej a nadnárodnej spolupráce: Medzinárodný vyšehradský fond a Interreg Central Europe Programme 2014-2020. Prezentácie boli zamerané na stručné predstavenie programov, najčastejšie chyby pri podávaní a realizácii projektov či predstavenie najaktuálnejších výziev.

Medzinárodný vyšehradský fond (MVF)

Medzinárodný vyšehradský fond bol predstavený Lenkou Bučkovou, manažérkou programu zameraného na krajiny Východného partnerstva (Arménsko, Azerbajdžan, Bielorusko, Gruzínsko, Moldavsko a Ukrajina) s názvom Visegrad 4 Eastern Partnership

Lenka Bučková, Prezentácia Medzinárodný vyšehradský fond.

Program a Visegrad–Taiwan Scholarship Program. Prezentácia programu bola zameraná na základné predstavenie fungovania MVF – vznik, členské štáty a ich povinnosti, ročný rozpočet, externé financovanie a jednotlivé grantové a mobilitné programy MVF.

Medzinárodný vyšehradský fond vznikol v roku 2000 na základe dohody predsedov vlád Českej republiky, Poľska, Maďarska a Slovenska. V jeho vedení sa v trojročných intervaloch striedajú zástupcovia všetkých štyroch krajín. Členské štáty V4 taktiež striedavo plnia predsednícku funkciu v MVF, pričom predsedníctvo je jednoročné, zhodne s kalendárnym rokom a rotuje v abecednom poradí mien členských štátov podľa anglickej abecedy. V roku 2015 je predsedníčkou krajinou MVF Maďarsko (v roku 2014 ňou bola Česká republika).

Sietovanie so slovenskými partnermi počas spoločenskej večere

Ročný rozpočet Fondu je (od roku 2014) 8 miliónov eur. Členské krajiny V4 do neho prispievajú rovným dielom. Prostriedky MVF slúžia na podporu grantov, štipendií, rezidenčných či mobilitných programov. Okrem členských príspevkov fond disponuje od roku 2012 aj príspevkami od externých donorov, ku ktorým patrí Holandsko, Švédsko, Švajčiarsko, Kanada, Nemecko či USA. Vďaka ich príspevkom k rozpočtu Fondu pribudlo doteraz približne 4 milióny eur.

Hlavným poslaním a cieľom projektových aktivít MVF je podporovať vyšehradskú identitu, priateľstvo a úzku spoluprácu krajín a väzby medzi obyvateľmi regiónu. Z prostriedkov fondu sú financované spoločné projekty v oblasti kultúry, vedy, výskumu, vzdelávania, výmeny umelcov a mladých ľudí, či projekty na podporu cezhraničnej spolupráce a rozvoja cestovného ruchu, ako aj individuálne štipendiá a umelecké rezidencie.

Academic and Mobility Programs	Grant Programs
Visegrad Scholarship Program:	Small Grants
• Intra-Visegrad, In-Coming, Out-Going	Standard Grants
Visegrad Artist Residency Program (VARP):	Visegrad Strategic Grants
• VARP—Visual & Sound Arts	Visegrad Strategic Conferences
• VARP—Performing Arts	Visegrad+ (Western Balkans)
• Visegrad Literary Residency Program	Visegrad 4 Eastern Partnership Program:
• VARP in New York	• Flagship Projects
Visegrad University Studies Grants	• V4EaP (Extended) Standard Grants
Visegrad-Taiwan Scholarships	• V4EaP Visegrad University Studies Grants
Visegrad Scholarships at OSA	IVF-NSC Taiwan Joint Research Projects

Základný prehľad programov MVF:

Základné projektové kategórie MVF sú kultúrna spolupráca (47%), veda a výskum (20%), vzdelávanie (15%), výmena mladých (10%), cezhraničná spolupráca (7%) a podpora turizmu (2%).

O finančnú podporu z MVF sa môžu uchádzať neziskové organizácie, základné, stredné školy a univerzity, samosprávy a regionálne samosprávy, ďalšie verejné inštitúcie alebo jednotlivci. Podporu nemôžu získať organizácie plne financované štátnym rozpočtom.

Prehľad základných programov MVF:

	Small Grants	Standard Grants	Strategic Grants
Project Budget	< €6,000	> €6,001 (ca. 43,000 on average)	€40,000 (on average)
Max. # of Applications	80%	80%	70%
Duration	6 months	12 months	12–36 months
Cash limit	50%	30%	20%
Contribution	15%	15%	15% (in Partnership/Single events)
Evaluation	50 working days	60 working days	50 working days
Deadlines	March 1, June 1, Sept. 1, Dec. 1	March 15, Sept. 15	April 15

Ako najčastejšie chyby pri podávaní a následnej implementácii projektov boli identifikované:

- ▶ chybné identifikačné dokumenty,
- ▶ nejasná alebo chýbajúca V4 pridaná hodnota,
- ▶ nejasné úlohy projektových partnerov,
- ▶ chýbajúci odkaz na financovanie z MVF,
- ▶ neoprávnené výdavky v žiadostiach o platbu,
- ▶ chýbajúca aktualizácia on-line kalendáru podujatí,
- ▶ reporting po uplynutí termínov a platby mimo implementačného obdobia projektu.

Viac informácií o MVF: www.visegradfund.org

Kontakt: Lenka Bučková
Tel.: +421 259 203 816
E-mail: buckova@visegradfund.org

Interreg CENTRAL EUROPE Programme 2014-2020

Program Interreg CENTRAL EUROPE Programme 2014-2020 bol predstavený na RESOURCE medzinárodnom workshop Františkom Novotným, MSc, zástupcom odboru prierezových priorit, Úradu vlády SR, ktorý je národným kontaktným bodom pre tento program.

Európska komisia v roku 2012 navrhla, aby nadnárodný program CENTRAL EUROPE

naďalej financoval projekty európskej územnej spolupráce v 8 členských štátoch EÚ: Rakúsko, Česká republika, Maďarsko, Poľsko, Slovenská republika, Slovinsko, južná a východná časť Nemecka a severná časť Talianska. Novým členom programu sa stalo Chorvátsko, naopak Ukrajina v novom programovacom období členom nie je.

Interreg CENTRAL EUROPE je jedným zo 14 nadnárodných programov podporovaných v rámci cieľa "Európska územná spolupráca". Program spolufinancuje projekty spolupráce pre posilnenie regionálnej inovácie, podporu nízkoúhľových stratégií, ochranu a valorizáciu prírodných a kultúrnych zdrojov a zlepšenie dopravných prepojení. Kľúčové elementy programu boli dohodnuté participujúcimi členskými štátmi v nadväznosti na dôkladnú konzultáciu s relevantnými partnermi počas posledných dvoch rokov.

Ciele programu

Celkový cieľ: „Spoluprácou prekračujúcou hranice strednej Európy spraviť z našich miest a regiónov lepšie miesta pre život a prácu“

Priorita 1: Spolupráca v inováciách s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť STREDNEJ EURÓPY

Priorita 2: Spolupráca v oblasti nízkoúhľových stratégií v STREDNEJ EURÓPE

Priorita 3: Spolupráca v oblasti prírodných a kultúrnych zdrojov pre udržateľný rast v STREDNEJ EURÓPE

Priorita 4: Spolupráca v oblasti dopravy pre lepšie prepojenie STREDNEJ EURÓPY

Prvá výzva programu a dvojkolový proces podávania projektov

Prvá výzva programu bola spustená dňa 12. februára 2015 a termín uzatvorenia výzvy bol 13. apríla 2015 o 18:00. Predpokladá sa, že druhá výzva bude spustená v prvej polovici roka 2016. Program počíta s dvojkolovým procesom podávania projektov, pričom základom prvého kola je „zjednodušený formulár žiadosti“ ktorý po schválení v prvom kole bude rozpracovaný

do kompletnej žiadosti projektu. Kontinuita medzi prvým a druhým kolom bude zachovaná, tzn., že nebude možné zmeniť projektové zameranie (ciele a očakávané výsledky), bude možné zmeniť iba určitý počet partnerov medzi jednotlivými kolami v závislosti na veľkosti partnerstva, nebude možné zmeniť vedúceho žiadateľa a nebude možné kompletne zmeniť rozpočet projektu. Bude však možné pridať viac partnerov.

Partnerstvo a spolufinancovanie projektu

Partnerstvo sa musí skladať minimálne z troch finančných partnerov z troch krajín, aspoň dvaja z nich musia pochádzať z oblasti STREDNEJ EURÓPY (AT, CZ, DE, HR, HU, IT, PL, SK, SI). V zdôvodniteľných prípadoch môže byť časť projektu implementovaná aj mimo oblasti spolupráce. Miera spolufinancovania programom pre CZ, HR, HU, PL, SK, SI je 85 % a pre AT, DE, IT 80%. Slovenská republika nemá zabezpečené národné spolufinancovanie projektov, tzn. partneri musia dofinancovať projekty z vlastných zdrojov. Odporúčaná doba implementácie projektu je 30 až 36 mesiacov, maximálne 48 mesiacov.

František Novotný, MSc, Prezentácia Interreg CENTRAL EUROPE Programme 2014-2020.

Účastníci medzinárodného workshopu
RESOURCE

Znaky úspešných projektov

- ▶ Nadnárodný a teritoriálny význam
- ▶ Relevancia partnerstva
- ▶ Dosiahnutie konkrétnych a merateľných výsledkov
- ▶ Trvácnosť výstupov a výsledkov
- ▶ Kohorentný prístup (pracovný plán)
- ▶ Náležitá projektová komunikácia
- ▶ Efektívny projektový manažment
- ▶ Náležitý rozpočet

Projekty zamerané čisto na akademickú spoluprácu alebo základný výskum alebo zameriavajúce sa iba na networking alebo výmenu skúsenosti a/alebo ktoré nepreukazujú premenu týchto soft výstupov (štúdie, atď.) do konkrétnych a udržateľných výsledkov nebudú v rámci programu podporené.

Databáza projektových zámerov

Program má vytvorený priestor pre vyhľadávanie partnerov na konkrétne projektové zámery, rozdelené podľa priorit a cieľov programu. Databáza je dostupná online na: <http://www.central2013.eu/nc/home-central-2020/project-idea-database/>, kde je možnosť registrovať nový projektový zámer, prípadne je možné kontaktovať autora už zverejneného zámeru s cieľom vytvorenia partnerstva.

Interreg
CENTRAL EUROPE
Co-financed by European Union – European Regional Development Fund

Kontakty

NÁRODNÉ KONTAKTNÉ MIESTO V SR
Úrad vlády Slovenskej republiky
Odbor prierezových priorit
danube@vlada.gov.sk
SPOLOČNÝ SEKRETARIÁT
Kirchberggasse 33-35/11
1070 Vienna, Austria
+43 (0) 1 8908 088-2403
info@interreg-central.eu
www.interreg-central.eu

V závere medzinárodného workshopu projektu RESOURCE bol Ipeľským kultúrnym a turistickým združením v Salke predstavený projekt: Európske ručné práce od tradície k inovácii, zameraný na zachovanie remesiel prostredníctvom odovzdávania ďalším generáciám.

Čiernohorská železnica n.o. - pozitívne príklady projektovej cezhraničnej spolupráce

Počas druhého projektového stretnutia RESOURCE, konaného v Banskej Bystrici, bola pre partnerov projektu zorganizovaná študijná cesta s cieľom prezentácie príkladov dobrej praxe zameraných na projektovú cezhraničnú spoluprácu. Predstavené boli organizácie – Čiernohorská železnica, n.o., založená za účelom rozvoja a ochrany kultúrnej technickej

Čiernohorská železnica n.o. – prezentované príklady dobrej praxe

pamiatky – Čiernohorskej železnice v Čiernom Balogu a Lesy SR so svojím projektom: Lesnícky skanzen vo Vydrovskej doline.

Na nástupnom mieste Čiernohorskej železnice (ČHZ) - Chvatimech (okres Brezno) privítal partnerov projektu riaditeľ Ing. Aleš Bílek a po nástupe do historického vlaku odštartovala spolu s ním prezentácia organizácie. Partnerom projektu bola stručne predstavená história ČHZ, aktuálne trendy a ideové zámery ďalšieho rozvoja, ku ktorému neodmysliteľne patria investičné cezhraničné projekty spolupráce. ČHZ implementovala v programovom období 2007-2013 dva cezhraničné projekty z Programu cezhraničnej spolupráce Slovensko-Maďarsko s investičným zameraním.

Zaujímavým bol projekt v spolupráci s hlavným cezhraničným partnerom – Nagyborzsony Kozseg Onkormányzata pod názvom Slovenské a maďarské doliny zážitkov s historickým vláčikom, ktorý vznikol na základe spoločných problémov partnerov, ktoré boli implementáciou projektu čiastočne odstránené. Jednalo sa najmä o technické problémy s udržiavaním lesnej železničky, čo bolo riešené formou investičných aktivít projektu, a nízkym turistickým ruchom v regiónoch, čo sa partneri snažili riešiť publicitou a podporou

marketingu na národnej a medzinárodnej úrovni. Najvýznamnejšie problémy v rámci implementácie projektu boli podľa riaditeľa ČHZ Ing. Aleša Bílka najmä dlhé čakacie lehoty na prichádzajúce platby a komplikovaná komunikácia v partnerstve spôsobená vzájomnou neznalosťou HU a SK jazyka. V prípade menších organizácií, riešenie spomínaných problémov vidí riaditeľ ČHZ v zabezpečení odborného manažmentu napríklad aj externým dodaním.

Zástupca Lesov SR, Ing. Michal Kofira odprezentoval projekt Lesnícky skanzen vo Vydrovskej doline, previedol partnerov projektu časťou švorkilometrového náučného chodníka lesného času, ktorý obsahuje 80 zastavení. Okrem množstva technických exponátov lesníckych strojov a ukážok hospodárenia bola partnerom RESOURCE projektu ukázaná aj zaujímavá živá časť skanzenu – obora pre diviaky. Počas prehliadky skanzenu boli predstavené projektové zámery rozvoja lokality, s cieľom využitia projektov medzinárodnej a cezhraničnej spolupráce.

Účastníci študijnej cesty ocenili okrem praktických informácií o implementovaných projektoch, plánovaných projektových zámeroch v aktuálnom programovom období najmä príkladnú spoluprácu subjektov pôsobiacich v danom regióne: obec Čierny Balog, Lesy SR, Čiernohorská železnica n.o. a Vydra n.o.

Lesnícky skanzen, Vydrovo – maketa torza najväčšej jedle z NPR Dobročský prales.

Silvia Takáčová

Odpoveď na závery VIII. Fóra VIPA

Závery z VIII. Fóra Vidieckeho na Slovensku boli rozposlané všetkým zodpovedným, ktorých sa témy riešené na fóre týkajú. Boli poslané aj generálnemu riaditeľovi sekcie poľnohospodárstva páňovi Jánovi Vajsovi. 25. novembra 2014 prišla odpoveď.

Vážená pani predsedníčka, dovoľte mi, v mene generálneho riaditeľa sekcie poľnohospodárstva páňa Jána Vajsa, poďakovať za Váš email a zablahoželať víťazkám súťaže Vidiecka žena roka – Líderka 2014. Aktivity občanov, akou je aj fungovanie Vidieckeho parlamentu považujeme za veľmi dôležité. Osobná angažovanosť každého z nás je cestou k úspechu celej spoločnosti.

Pozorne sme si prečítali závery z rokovania VIII. Fóra Vidieckeho parlamentu na Slovensku, ktoré sa uskutočnilo v dňoch 17. – 18. októbra 2014 v Krupine, najmä výstupy z pracovnej skupiny Medzinárodný rok rodinných fariem vo svete.

Chceme Vás ubezpečiť, že Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR) v súlade s Programovým vyhlásením vlády SR rieši výzvy, ktorým čelí poľnohospodárstvo na Slovensku. Dovoľte mám reagovať na niektoré Vami otvorené témy.

V zmysle Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2012 – 2016 a vo väzbe na priority reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky na roky 2014 – 2020 bola vypracovaná koncepcia rozvoja poľnohospodárstva SR na roky 2013 – 2020, ktorú vláda vzala na vedomie uznesením č. 357 z 3. júla 2013. Koncepcia sa zameriava na splnenie strategických cieľov ako je zvýšenie produkčnej výkonnosti v nosných poľnohospodárskych komoditách na úroveň 80% súčasnej spotreby obyvateľstva na Slovensku; zabezpečenie trvalo udržateľného obhospodarovania lesov; rozvoj vidieka a zlepšovanie životných podmienok a zamestnanosti vidieckeho obyvateľstva, predovšetkým prostredníctvom

podpory sektorov, ktoré sú potenciálnymi zdrojmi zamestnanosti.

Taktiež bola vytvorená koncepcia podpory pre malých, mladých a rodinných farmárov, ktorá bola predložená na rokovanie vlády dňa 5. 11. 2014 pod číslom UV-39598/2014. Cieľom koncepcie podpory malých, mladých a rodinných farmárov je naplniť jeden zo strategických zámerov MPRV SR, a to vytvoriť priaznivejšie podmienky pre podnikanie v poľnohospodárstve pre mladých, malých a rodinných farmárov. Súčasne tým chce riešiť generačnú výmenu v poľnohospodárstve a podporiť zamestnanosť na slovenskom vidieku, kde je poľnohospodárstvo jedným z rozhodujúcich odvetví tvorby pracovných príležitostí, ako aj podporiť diverzitu štruktúry poľnohospodárskych podnikov, zvýšiť životaschopnosť malých, mladých a rodinných fariem a zvýšiť a podporiť ich integráciu do potravinovej vertikály.

Jednou z priorit ministerstva je podpora malých farmárov predávajúcich priamo konečnému spotrebiteľovi. Informácie týkajúce sa predaja poľnohospodárskych komodít konečnému spotrebiteľovi nájdete na portáli Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky www.mprvsr.sk.

Predaj výrobkov na trhovách miestach rieši Zákon č. 178/1998 Z. z. o podmienkach predaja výrobkov a poskytovania služieb na trhovách miestach a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení

neskorších predpisov. § 12 sa venuje orgánom dozoru a sankciám.

MPRV SR poskytuje štátnu pomoc a projektové podpory pre rôzne oblasti poľnohospodárskej výroby. Všetky informácie sú prístupné na stránke Pôdohospodárskej platobnej agentúry (PPA) www.apa.sk.

V novom programe rozvoja vidieka na roky 2014 – 2020 je podpora zameraná na prenos znalostí a inovácií v poľnohospodárstve, zvýšenie konkurencieschopnosti všetkých typov poľnohospodárstva a životaschopnosti fariem, sociálnu inklúziu a podporu hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach. Prierezovo budú podporovaní mladí, malí a začínajúci farmári.

Celoživotné vzdelávanie a poradenstvo v oblasti pôdohospodárstva je jednou z činností Agroinštitútu, š.p. v Nitre. Podrobnejšie informácie nájdete na stránke: <http://www.agroinstitut.sk/vzdelavanie-a-poradenstvo>

Výrazné množstvo legislatívy je pre zabezpečenie fungovania právneho štátu nevyhnutnosťou. Zainteresovaným môžu poskytnúť prehľad stránky MPRV SR <http://www.mpsr.sk/index.php?navID=54>, kde sú odkazy na

legislatívu uverejnené podľa problematiky a Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Slovenskej republiky ŠVPS SR <http://www.svpsr.sk/legislativa/>. Dobrým zdrojom sú aj Situačné a výkladové správy, ktoré vydáva Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva (VÚEPP) za jednotlivé komodity 1 – 2x ročne a v kapitole 1. každej publikácie sa zverejňuje príslušná Regulačná a podporná politika spoločného a národného trhu, tzn. aktualizovaná legislatíva. http://www.vuepp.sk/o4_komodity2014.htm

Podpore kvality a predaja slovenských poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov sa venuje kapitola II.5 koncepcie rozvoja potravinárskeho priemyslu 2014 – 2020, ktorá bola schválená uznesením vlády č. 549/2014 dňa 5. 11. 2014.

Dúfame, že Vás poskytnuté informácie presvedčili o našom spoločnom záujme – podporiť poľnohospodársku aktivitu na Slovensku vytvorením čo najvhodnejších podmienok na jej realizáciu.

Ďakujeme Vám ešte raz za Váš záujem a prajeme veľa úspechov pri aktivitách Vidieckeho parlamentu ako aj v súkromnom živote.

Ludmila Bátorová a Mária Behanovská

„Vandrovalo vajce“ 2015

Piatykrát sme organizovali celoslovenskú súťaž Vandrovalo vajce... v tomto roku v spolupráci s Tribečským múzeom v Topolčanoch a OO Únie žien Slovenska

Výstava súťažných kraslíc

Vidiecky parlament na Slovensku sa venuje okrem aktivít zameraných na rozvoj vidieka aj zachovávaniu ľudových tradícií, preto pokračujeme v organizovaní celoslovenskej prehliadky kraslíc.

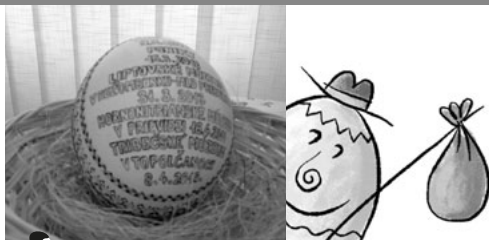
Podujatie sa skladalo z dvoch častí jedným bola súkromná zbierka kraslíc z celého sveta, krasličiarke Ludmily Bátorovej.

Druhým samotná súťaž. Zaslané kraslice boli vystavené a návštevníci im pridelovali hlasy. V tomto roku bolo odovzdaných 306 hlasov, čo nás veľmi potešilo, že záujem o takýto druh akcií rastie.

Výsledky súťaže

Imrich a Martin Lörinczovi, Krásno 1. miesto
Silvia Škvareninová, Bošany 2. miesto
Anna Halaganová, Snina 3. miesto

Blahoželáme a prajeme veľa zdravia a inšpirácie do ďalšej práce.

Na putovnom vaji pribulod piaty zápis.

Slávnostné vyhodnotenie súťaže.

Ing. Miroslav Jánošík, riaditeľ, Regionálna rozvojová agentúra Dolný Turiec

Rukoväť pre obce a mestá

Program rozvoja obce

Cieľom rukoväte je pomôcť samosprávam pri príprave spracovaní PRO.

I. ČO HOVORÍ ZÁKON

Výtah časti Zákona 539 / 2008 Z. z. zo 4. novembra 2008 o podpore regionálneho rozvoja týkajúci sa programovania na úrovni miestnej samosprávy.

§ 5 Základné dokumenty podpory regionálneho rozvoja

Podpora regionálneho rozvoja sa vykonáva podľa

c) programu rozvoja obce (ďalej len „program rozvoja obce“),

§ 8 Program rozvoja obce

(1) Program rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce.

(2) Vypracovanie programu rozvoja obce zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva.

(3) Program rozvoja obce vytvorený v rámci partnerstva pozostáva z

- analytickej časti, ktorá obsahuje komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce, odhad jej budúceho vývoja, možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce stratégie a koncepcie a využívanie vnútorného potenciálu územia, jeho limitov a rozvoja, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce,
- strategickej časti, ktorá obsahuje stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jej vnútorných špecifik a určí hlavné smery, pri-

ority a ciele rozvoja obce rešpektovaním princípov regionálnej politiky s cieľom dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia,

- programovej časti, ktorá obsahuje najmä zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce,
  - realizačnej časti, ktorá je zameraná na popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia formou partnerstva a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov, a
  - finančnej časti, ktorá obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu rozvoja obce.
- (4) Aktualizácia programu rozvoja obce sa vypracúva podľa potreby.

(5) Program rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

(6) Schválenie programu rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis, (8) je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov podľa § 4 ods. 2.

§ 8a Spoločný program rozvoja obcí

(1) Spoločný program rozvoja obcí je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obce nachádzajú, a je vypracovaný podľa záväzných častí územnoplánovacích dokumentácií (6) združených obcí.

(2) Ak nemá obec vypracovaný vlastný program rozvoja obce, môže si vypracovať pri uplatnení partnerstva s jednou územne susediacou obcou alebo viacerými územne susediacimi obcami spoločný program rozvoja obcí.

(3) Spoločný program rozvoja obcí a jeho aktualizáciu schvaľujú obecné zastupiteľstvá obcí, ktoré vypracovali spoločný program rozvoja obcí.

(4) Na spoločný program rozvoja obcí sa ustanovenia § 8 ods. 2 až 6 použijú rovnako.

§ 12 Obec

Obec vo svojej pôsobnosti na účely podpory regionálneho rozvoja

- analyzuje a hodnotí úroveň rozvoja svojho územia a jeho častí, zabezpečuje jeho trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj,
- zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu programu rozvoja obce alebo spoločného programu rozvoja obcí, pravidelne ho monitoruje a každoročne do 31. mája zasiela príslušnému vyššiemu územnému celku správu o jeho plnení a zabezpečuje súlad programu rozvoja obce alebo spoločného programu rozvoja obcí s územnoplánovacou dokumentáciou, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis,

- spolupracuje s vyšším územným celkom, na území ktorého sa obec nachádza, na príprave a realizácii programu rozvoja vyššieho územného celku a na účely evidencie poskytuje vyššiemu územnému celku program rozvoja obce,
- podieľa sa na plnení úloh, ktoré súvisia so zameraním podpory regionálneho rozvoja podľa § 3, v spolupráci s ministerstvom a ostatnými sociálno-ekonomickými partnermi, ktorí sa nachádzajú na území obce,
- vytvára podmienky na vznik a rozvoj územnej spolupráce a partnerstiev,
- spolupracuje s ďalšími obcami, regiónmi a územnými celkami alebo s orgánmi iných štátov, ktoré plnia funkcie územnej samosprávy,
- podporuje rozvoj podnikateľských aktivít potrebných na rozvoj obce.

§ 18a Prechodné ustanovenie k úprave účinnnej od 1. januára 2015

Programy rozvoja vyšších územných celkov a programy rozvoja obcí a ich aktualizácie schválené pred 1. januárom 2015 sú vyššie územné celky a obce povinné uviesť do súladu s ustanoveniami zákona účinného od 1. januára 2015 do 31. decembra 2015.

II. NAČO JE DOBRÉ PRO

- PRO ako strednodobý záväzný program schválený zastupiteľstvom je nástrojom na zachovanie jednotnej línie rozvoja obce aj pri zmenách vedenia obce a politických zmenách.
- Stanovenie si jasných, konkrétnych cieľov a priorit rozvoja obce a zafinovanie ciest ako ich dosiahnuť, zásadne napomáha riadenému a trvalo udržateľnému rozvoju obce.
- Dostanete informácie o tom, čo ľudia v obci naozaj chcú.
- Vďaka auditu získate komplexný prehľad o obci, o tom, čo všetko sa na území obce nachádza.
- Pekne zviazaný farebný dokument slúži na dobrú prezentáciu práce obce a obecného zastupiteľstva pred občanmi obce, ale i mimo nej.

6. PRO je prostriedok, ako získať viac bodov pri žiadostiach o financovanie najmä z EÚ fondov a zvyšuje väčšiu šancu na získanie externých finančných prostriedkov.

7. Povinnosť mať PRO obce stanovuje to zákon..

III. CESTA K PRO

Pod pojmom program rozvoja obce nevnímame len plán, ktorý je výsledkom nejakého hmlistého procesu. **Najdôležitejším rozvojovým aspektom PRO je práve samotný proces tvorby.** Je ako každý iný kvalitný strategický dokument. Technické štandardy by mali byť teda záväzné (popis je v metodike uvedenej na <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?id=163665>). Kľúčom v procese tvorby stratégie je **sociálna (a občianska) mobilizácia.**

K tomuto procesu potrebujeme **vhodný pracovný tím** zložený zo zástupcov všetkých skupín, komunit, oblastí života, lokalít obce... Sú to ľudia z celého spektra oblastí a záujmov v obci (poľnohospodári, športovci, turisti, ľudia umelci, učelia, mamičky na materskej dovolenke, dôchodcovia, zástupcovia menšín...). Takýto tím je schopný navrhnuť a mobilizovať každý, poznajúci svoju obec a jej obyvateľov.

Za predpokladu vytvorenia dobrých podmienok pre tvorivosť, otvorenie mysle, podnecovanie sa k ľudskosti a partnerstvu. **Za jednu z najkľúčovejších podmienok tvorby PRO, považujeme kvalitnú facilitáciu.**

Základom Programu rozvoja obce je teda OBČAN, presnejšie povedané **aktívny občan svojej obce.**

Úplne na začiatku definujeme víziu. Je to súhrn myšlienok, nápadov, cieľov, aktivít, pocitov a predstáv a ich jednoduché rozdelenie

Analýzy

Po definovaní vízií nasleduje ďalší krok – **tvorba SWOT analýz.** Teda vo vzťahu k tej ktorej vízii uvedomujeme a definujeme naše silné stránky (výhodiská, zdroje), slabé stránky (nedostatky, rezervy, negatíva vo vzťahu k okolitému prostrediu), príležitosti (to čo nám napomáha zvonku aby sme sa vízií

priblížili) a ohrozenia (to čo naše predstavy môže zvonku spomaliť alebo zmařit). Dobre zostavená SWOT analýza nám tvorí základ stavanej stratégie a stanovenie disparít (medzi silnými a slabými stránkami), pre kvantifikáciu definovaného stavu (nestačí si len uvedomiť že niečo mám a niečo iné mi chýba, ale potrebujem čo najpresnejšie vedieť „koľko presne“). Súčasťou SWOT analýzy je aj stanovenie tzv. **„prioritných oblastí“**, do ktorých členíme skupiny problémov.

V procese plánovania je SWOT analýza tým, čo mi pomáha **identifikovať problémy.** Pracovný tím sa snaží čo najpresnejšie (najpresnejšie, najobsažnejšie) identifikovať a pomenovať problémy v jednotlivých oblastiach. Ďalším krokom je **systematizácia problémov.** Tu je potrebné o jednotlivých problémoch diskutovať (nie ich riešiť), objasňovať, špecifikovať, správne ich formulovať a spájať. **Problémová analýza je kľúčovou oblasťou celej stratégie.**

V tomto kroku sa snažíme problémy rozobrať tak, aby nám boli zrejmé a dobre viditeľné **vzťahy medzi problémami**, aby sme boli schopní pochopiť, prečo daný problém existuje, z čoho vychádza, s čím súvisí. Výsledkom je vytvorenie „najväčších problémov“, ako ich subjektívne vnímajú občania obce. Druhým krokom problémovej analýzy je vzájomné porovnávanie váhy a vzťahov medzi najväčšími problémami. Výstupom dobre urobenej problémovej analýzy je zafinovanie tzv. **„kľúčových problémov“**, ktoré **tvoria** chrbticu celej stratégie. Na záver formulujeme globálny problém, ktorý v sebe obsahuje a spája všetky kľúčové problémy.

Pomocnými postupmi pri tvorbe stratégie je jednoduchá **analýza potenciálu územia a disparít rozvoja**, v ktorých konkrétnejšie prepájame výstupy auditu územia a problémovej analýzy.

Stratégia

Pristupujeme ku ďalšiemu kroku – **stanoveniu cieľov a ich štruktúry.** Formulovanie cieľov je jednoduchým preformulovaním problémov na jednotlivých úrovniach do podoby cieľov. Súčasťou spracovania stratégie je aj preformulovanie a úprava vízie rozvoja obce.

Strategická časť je v kocke tvorená systémom rozvojových cieľov obce ako základného východiska pre spracovanie realizačnej časti PRO – Programu rozvoja.

Programovanie

Po stanovení vízie a cieľov rozvoja pristupujeme k **hľadaniu riešení – PROGRAMOVANIU**. V prípade dobrého štruktúrovania analýzy problému a následne strategickje časti sme schopní **definovať aktivity ktoré musíme urobiť aby sme problém odstránili a priority a opatrenia, ktoré prijme, aby sme sa dostali čo najbližšie k želateľnému stavu – vízii a naplnili jednotlivé úrovne cieľov**.

Ďalším metodickým krokom je teda **logické usporiadanie všetkých jednotlivých aktivít, úloh, opatrení, priorít strategických a špecifických cieľov do jedného celku**. Východiskom pre vytvorenie systému Priorít a Opatrení je štruktúra Strategických a špecifických cieľov. V zásade na úrovni obcí, najmä menších obcí každému strategickému cieľu zodpovedá jedna priorita, zatiaľ čo na naplnenie špecifického cieľa býva často potrebných niekoľko opatrení. Veľmi často je programová štruktúra ešte delená podľa prioritných oblastí, ktoré boli formulované ešte v štádiu spracovania SWOT analýz. Pre každé opatrenie a úlohu **stanovujeme presnú kvalifikáciu a kvantifikáciu** – kto to urobí, kedy to urobí, s kým a čo nás to bude stáť. Určujeme zodpovednosť, nositeľa aktivity, časový harmonogram plnenia a finančnú špecifikáciu každej položky. Týmto sa zapodieva **implementačná časť PRO**. Jej súčasťou je Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie PRO, kľúčovou je však **Realizačný rámec opatrení**, ktorý jednak kompletizuje strategickú a programovú štruktúru a jednak definuje finančné zdroje potrebné a dostupné pre realizáciu PRO a definuje základné monitorovacie ukazovatele a pokiaľ možno ich aj kvantifikuje. Na základe tejto analýzy sa definuje aj **Finančný rámec opatrení**. Pri tvorbe Realizačného rámca opatrení je nevyhnutná spolupráca expertov, ktorí majú prehľad o dostupnosti a vhodnosti externých a miestnych zdrojov.

Veľmi dôležitou časťou, na ktorú sa obvykle zabúda je aj monitorovací a časový harmonogram realizácie PRO, sledovanie plnenia dokumentu, ako základného východiska pre jeho doplnenie a aktualizáciu.

Tu práca pracovného tímu končí a nasleduje kompletizácia dokumentu zostavovateľom a jeho príprava pre pripomienkovanie. Ešte dôležitejším ako prijatie a stotožnenie sa s PRO zadávateľom, pracovným tímom a zodpovednými, je jeho **prijatie a stotožnenie širokou verejnosťou**. Znova platí, že čím viac je do procesu zaangažovaná široká verejnosť v jeho priebehu, tým menej problémov s jeho prijatím a stotožnením.

Ponechať akceptáciu PRO len na verejnú pripomienkovanie širokej verejnosti v závere procesu sa ukazuje ako nedostatočné. Jednak preto, že v prípade konečného verejného pripomienkovania vidí posudzovateľ – občan len konečný výstup bez procesu, jednak preto, že je u nás ťiaľ účasť na vyjadrovaní sa k veciam verejným žalostne nízka. Tu nejde o to, aby PRO občania/obyvatelia príliš neskritizovali. Naopak. Pripomienky v priebehu procesu majú spravidla stimulujúci efekt pre všetkých zaangažovaných do jeho prípravy. Je teda nutné zaangažovať do tvorby PRO občanov obce už v priebehu procesu. Informovať o tom čo sa deje, prečo je to tak, k čomu to slúži, kto na dokumente pracuje a pod. Vhodné (ba až nevyhnutné) je oboznamovať občanov s jednotlivými časťami (napr. po jednotlivých metodických krokoch) priebežne. Vhodným spôsobom je priebežné zverejňovanie jednotlivých častí (v pracovnej podobe) na web stránke obce, alebo ako súčasť obecných tlačovín, prípadne na vývesnej informačnej tabuli obce. Vždy s výzvou „čítajte, rozmýšľajte, pripomienkujte, navrhujte...“

Za takýchto podmienok (z praxe si dovoľujeme tvrdiť že nie sú prehnane idealistické), je možné spracovať skutočne kvalitný a prínosný PRO. Indikátorom jeho kvality nie je výborné grafické spracovanie a pekný obal. Je ním **stotožnenie občana s plánovanými rozvojovými procesmi, navyiac však jeho priame zapojenie nielen do tvorby, ale hlavne do následnej realizácie programu**.

Pridanou hodnotou strategického programovania je spravidla **vytvorenie partnerstiev** a to formálnych, rovnako ako aj neformálnych. PRO ktorý dizajnuje postup krokov a realizáciu aktivít, ktoré majú byť vykonané „niekým iným“ (zadávateľom, poskytovateľom), bez priamej účasti a zainteresovanosti občana, považujeme za kôpku papiera vhodnú len pre deklarovanie „že to máme“. Rovnako aj **vytvorením PRO proces nekončí, len začína**. PRO má a musí byť niečím živým, vyvíjajúcim sa, zohľadňujúcim neustále zmeny v obci a okolitom priestore. Musí vytvoriť priestor pre priebežné a stále zapájanie sa občana do vecí s ním súvisiacich.

Možno sa tvorba PRO niekomu javí ako čosi neúnosne ťažké, náročné, nerealizovateľné, to na čo je treba mnoho odborníkov a peňazí. Faktom je, že to nie je proces úplne jednoduchý, že niekoľko odborníkov a trochu peňazí je potrebné mať. Je to však proces nádherný, pútavý a potrebný. Veď je jedným z kľúčových procesov určujúcich život ľudí v blízkej budúcnosti.

IV. ČO ĎALEJ ROBIŤ S PRO?

Ak vo Vašej obci budete PRO akceptovať ako základný dokument pre rozvoj obce a budete ho aj v praxi využívať, ja potrebné si uvedomiť, že sa jedná o tzv. „živý dokument“. Na jednej strane je dôležité akceptovať jeho základnú filozofiu a najmä strategickú časť – t.j. stanovené ciele ako niečo pevne stanovené pre dané obdobie. Obvykle **PRO spracovávame na obdobie 5 – 8 rokov**, čiže aj ciele by mali byť nastavené tak, aby ste boli schopní ich v tomto období naplniť.

Na strane druhej, je potrebné uvedomiť si aj možnosti a **potrebu flexibility dokumentu** a to hlavne jeho programovej časti, najmä v úrovni opatrení a indikatívnych aktivít. Program rozvoja obce je potrebné pravidelne monitorovať a vyhodnocovať. Na základe zistení je možné navrhnúť a zapracovať potrebné zmeny a spresnenia.

Potreba zmien v spracovanom programe môže vyvstať z niekoľkých rôznych príčin, ako napríklad:

- ▶ zmena legislatívy (napríklad iba minimum spracovaných programov rozvoja v súčasnosti spĺňa požiadavky nového zákona a je potrebné väčšinu z nich aktualizovať a zosúladiť s podmienkami zákona),
- ▶ zmena existujúcich programových dokumentov vyššej úrovne – PRO VÚC, ÚPN PSK, Operačné programy, PRV (v prípade ich zmeny je potrebné analyzovať a dopracovať zosúladienie PRO obce s uvedenými programami),
- ▶ vytvorenie nového dokumentu vyššej úrovne ako je napríklad **Integrovaná stratégia rozvoja územia** a potreba harmonizácie obecných programov s týmto dokumentom (napr. prístup LEADER),
- ▶ zásadnejšia zmena podmienok na miestnej úrovni (obec, mikroregión), ako je napríklad neplánovaná ponuka významného investora, alebo vážna živelná pohroma a pod.

Je dôležité, aby dokument bol neustále v súlade ako s vnútornými tak aj s vonkajšími podmienkami. Iba takto môže program rozvoja plniť svoj účel, či už smerom von (napr. pri získavaní finančných zdrojov, alebo investov), ako aj smerom dnu, pri zefektívňovaní využívania miestnych zdrojov.

Jedným z významných výstupov procesu tvorby PRO a aj samotného dokumentu v rámci jeho Implementačnej časti, je zriadenie **monitorovacej pracovnej skupiny**. Obvykle táto skupina je zložená z vybraných zástupcov pracovných skupín, ktorí sa podieľali na tvorbe PRO. Táto skupina by mala byť svojim zložením prierezová a mala by byť oficiálne zriadená ako pracovná skupina obecného zastupiteľstva a jej organizačné fungovanie zabezpečuje obec.

Konkrétnou náplňou činnosti tejto skupiny je najmä:

- ▶ sledovať plnenie cieľov PRO,
- ▶ konkretizácia monitorovacích ukazovateľov a ich sledovanie,
- ▶ monitorovať aktuálne potreby obce a ich súlad s opatreniami PRO,
- ▶ sledovať programy a stratégie vyššej úrovne a súlad PRO s týmito dokumentmi (napr. Národný strategický referenčný rámec,

Program rozvoja vidieka, PRO a ÚPD vyšších územných celkov, integrované stratégie rozvoja územia typu LEADER, mikroregionálne rozvojové stratégie a i.),

- ▶ navrhovať menšie zmeny v PRO, prípade väčšieho zásahu do PRO navrhnuť postup aktualizácia,
- ▶ aktualizovať prehľady finančných zdrojov potrebných a vhodných pre zabezpečenie realizácie PRO,
- ▶ v prípade potreby navrhovať spracovanie Akčných plánov pre niektoré významné oblasti rozvoja obce,
- ▶ sledovať plnenie časového harmonogramu,
- ▶ raz ročne spracovať monitorovaciu správu.

Pokiaľ sa vyskytne problém, alebo otázka, ktorú nie sú schopní vyriešiť je potrebné prizvať si pomoc metodika, najlepšie niektorého z tých, ktorí sa podieľali na spracovaní PRO. Toto je potrebné najmä pri zmene legislatívy (súčasný stav), alebo pri zásadnejšej zmene podmienok v obci – napríklad sa objaví nepredvídaný rozsiahlejší investorský zámer, objav nových prírodných zdrojov a samozrejme pri schválení nových programových dokumentov (európskych, národných a regionálnych) pre ďalšie programové obdobie Európskej únie.

Teda, napríklad zmena rozpočtového balíka, alebo rozšírenie opatrení – navrhuje a pripravuje pracovná skupina samostatne, buď na základe vlastných zistení, alebo podnetov od obyvateľov obce, zastupiteľstva... Nerealizuje zásahy do PRO na úrovni cieľov a priorit.

Zásahy vážnejšieho rozsahu, ktoré sa dotknú celkovej štruktúry PRO, alebo cieľov a priorit je potrebné odkonzultovať s metodickým expertom, ktorý navrhne konkrétny postup. Obvykle je každá zásadnejšia a komplexnejšia zmena PRO realizovaná formou skráteného postupu, aký prebehol pri samotnom spracovaní a so zapojením verejnosti.

V priebehu tretieho roka platnosti PRO je za spolupráce externého experta potrebné zrealizovať väčšiu (hlbkovú) analýzu aktuálnosti PRO. Je to spôsobené najmä tým, že v súčasnosti vývojové zmeny sociálno-ekonomickej situácie v našom regióne sú veľmi

výrazné a je možné ich odhadnúť pri tvorbe PRO iba približne. Z analýzy vyplynie, či je potrebné pristúpiť k väčšej aktualizácii PRO, alebo nie.

V súčasnosti je **nevyhnutné** aktualizovať takmer všetky spracované PRO vo väzbe na schválený zákon o podpore regionálneho rozvoje, nakoľko iba minimum spracovaných obecných PRO spĺňa požiadavky tohto zákona. Keďže značná časť PRO bola v obciach spracovávaná v rokoch 2006-2007 (ako súčasť procesu prípravy na nové programové obdobie EÚ 2007-2013).

Všeobecne **odporúčame všetkým obciam ktoré majú PRO spracované pred rokom 2008 (prípadne v jeho prvom polroku), aby pracovná skupina v spolupráci s prizvaným metodikom prešla PRO a navrhla konkrétny postup jeho aktualizácie.**

PRÍLOHA Č.1 MODELOVÝ OBSAH PRO OBCE

ANALYTICKO-STRATEGICKÁ ČASŤ

I. AUDIT ÚZEMIA

1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA

- 1.1. Základné informácie (tabuľka)
- 1.2. História obce
- 1.3. Širšie územné vzťahy
- 1.4. Stav územnoplánovacej a programovej dokumentácie

2. PRÍRODNÉ ZDROJE A PODMIENKY

- 2.1. Prírodné charakteristiky
  - geomorfológia, klimatické podmienky, hydrologické pomery, pôdna charakteristika, fauna a flóra, krajinná štruktúra
- 2.2. Ochrana prírody
  - chránené územia, NATURA 2000, ÚSES
- 2.3. Životné prostredie
  - ovzdušie, voda, odpady, seizmicita, radónové riziká, environmentálna regionalizácia

3. ĽUDSKÉ ZDROJE

- 3.1. Demografická situácia obce
  - stav a vývoj obyvateľstva, pohyb obyvateľstva, veková štruktúra obyvateľstva
- 3.2. Vzdelávanie, vzdelanosť obyvateľstva
- 3.3. Vierovyznanie a národnostné zloženie

4. KULTÚRNE A SPOLOČENSKÉ ZDROJE

- 4.1. Pamiatky a tradície
  - tradície, kultúrne a historické pamiatky, osobnosti, rodáci,
- 4.2. Spoločenský život
  - kluby, spolky, združenia, spoločenské aktivity a akcie

5. MATERIÁLNE A FINANČNÉ ZDROJE

- 5.1. Bývanie a bytový fond
- 5.2. Základná a technická infraštruktúra
  - doprava, voda a odpady, komunikačné a informačné siete, elektrina, plyn,
- 5.3. Občianska infraštruktúra a vybavenosť, sociálna infraštruktúra
  - občianska vybavenosť a služby, sociálne a zdravotné služby, školstvo a vzdelávanie, kultúra a osвета, zariadenia pre rekreáciu, šport a oddych, administratíva a verejná správa

6. EKONOMICKÉ VYUŽÍVANIE ZDROJOV

- 6.1. Podnikateľské sféra
  - primárny sektor, sekundárny sektor, terciálny sektor, kvartérny sektor, organizačná štruktúra hospodárstva
- 6.2. Trh práce
  - zamestnanosť, nezamestnanosť

II. ANALÝZA SITUÁCIE V OBCI

7. SWOT ANALÝZA

8. PROBLÉMOVÁ ANALÝZA

- 8.1. Audit problémov – najdôležitejšie problémy
- 8.2. Kľúčové problémy – matrica problémov

9. ANALÝZA VÄZIEB NA STRATEGICKÉ DOKUMENTY VÚC (podrobne v prílohách PRO)

- 9.1. PRO VÚC
- 9.2. ÚPN VÚC

10. ANALÝZA POTENCIÁLU ÚZEMIA

- 10.1. Rozvojový potenciál územia
- 10.2. Disparity rozvoja

III. STRATÉGIA ROZVOJA OBCE

11. VÍZA A CIELE ROZVOJA OBCE

- 11.1. Vizia
- 11.2. Ciele stratégie rozvoja
  - (prioritné oblasti,) strategický (globálny) cieľ, všeobecné (strategické) ciele, špecifické ciele

12. FINANČNÝ RÁMEC

- 12.1. Finančná náročnosť stratégie
- 12.2. Zdroje financovania stratégie (podrobne Príloha)

PROGRAMOVÁ ČASŤ

I. PROGRAM ROZVOJA

1. PRIORITY A OPATRENIA PROGRAMU

- priority, opatrenia a indikatívne aktivity, väzba na prioritné oblasti a ciele

II. IMPLEMENTČNÝ RÁMEC PROGRAMU

2. ZABEZPEČENIE IMPLEMENTÁCIE PROGRAMU

- 2.1. Sociálno-ekonomické partnerstvo
- 2.2. Inštitucionálne zabezpečenie implementácie programu
- 2.3. Organizačné zabezpečenie implementácie programu

3. ZÁKLADNÝ IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC PROGRAMU

- 3.1. Indikatívny finančný rámec programu
- 3.2. Realizačný rámec opatrení

4. MONITORING

5. ČASOVÝ HARMONOGRAM

Bc. Mária Behanovská

Európsky vidiecky parlament 2015

Kampaň na Slovensku

Kampaň k Európskemu vidieckemu parlamentu 2015 bude prebiehať vo viac ako 30 krajinách Európy. Cieľom Európskeho vidieckeho parlamentu 2015 je posilniť hlas vidieckych komunít v Európe a tiež zabezpečiť, že záujmy a udržateľnosť týchto komunít sú zastúpené v národných a európskych politikách a tiež propagovať sebestačnosť vidieka, vzájomné porozumenie, solidaritu, výmenu príkladov dobrej praxe a spolupráce medzi vidieckymi komunitami v rámci Európy.

Diskusia so študentami gymnázia v Krupine.

Cieľom kampane na Slovensku bude zozbierať práve Vaše názory, názory ľudí, ktorí žijú a pracujú na vidieku. Výstupy z konzultácií budú spracované a posunuté na európsku úroveň prostredníctvom národnej delegácie zo Slovenska, počas podujatia Európskeho vidieckeho parlamentu, ktorý sa bude konať na jeseň 2015.

Aktivity:

- ▶ Dotazník
- ▶ Workshopy ako spôsob konzultácií
- ▶ Príprava záverečnej správy z konzultácií
- ▶ Účasť na Európskom vidieckom parlamente v Schärdingu, Horné Rakúsko, 4. – 6. novembra 2015

Možné druhy spolupráce:

- ▶ Finančná spoluúčasť na cestovných nákladoch pre účastníkov EVP 2015
- ▶ Vytvorenie priestoru k prezentácii a zberu názorov od účastníkov na konferenciách, seminároch
- ▶ Vytvorenie priestoru pre prezentáciu a diskusiu k témam EVP 2015:
  - ▶ mladí ľudia a ich zamestnateľnosť
  - ▶ mladí ľudia a aktivity pre nich na vidieku
  - ▶ sociálna inklúzia žien a dievčat- participácia na živote vidieka
  - ▶ vidiecka ekonomika a podnikanie
  - ▶ služby poskytované na vidieku

Študenti Gymnázia Andreja Sládkoviča v Krupine

Stretnutie v hoteli Slovan v Krupine.

Vidiecky parlament na Slovensku v spolupráci s OZ Vidiecke ženy zorganizovali stretnutie k témam „Európsky vidiecky parlament 2015 na Slovensku: Mladí ľudia, ženy a vidieky“ ktoré sa konali v Krupine dňa 26. februára 2015

Prvé sa konalo v gymnáziu A. Sládkoviča Cieľom podujatia bola prezentácia a zber názorov od študentov na témy Európsky vidiecky parlament 2015 na Slovensku. Prezentácia o kampani a očakávaných výsledkoch.

Stretnutie viedli Mária Behanovská a Katarína Hradská. Študentov sme rozdelili do skupín podľa toho či bývajú na dedine alebo v meste.

Ako to vnímajú oni, aké sú výhody prípadne nevýhody žiť v meste a na dedine.

Mladí ľudia tvoria základ pre ďalšiu udržateľnosť vidieckych komunít. Ich vysoká migrácia za prácou do miest a vyludňovanie vidieka je jedným zo súčasných problémov. Mladí to aj tak vnímajú, že sa im tam dobre žije, ale za prácou budú dochádzať, prípadne až si nájdu partnera, tak to budú riešiť odchodom z vidieka. Chýbajú im kultúrne podujatia, akcie, diskotéky, spoje v čase keď to oni potrebujú. Na druhej strane sú spokojní s čistým životným prostredím, oddychom v tichom prostredí, zdravými potravinami.

Druhé stretnutie sa konalo v hoteli Slovan Cieľom podujatia bola prezentácia aktivít Vidieckeho parlamentu na Slovensku na témy

Európsky vidiecky parlament a očakávania. Zber názorov od účastníkov. Stretnutie viedli Mária Behanovská a Katarína Hradská.

Témou stretnutia bola ja téma Ženy a vidieky – postavenie žien tvorí neodmysliteľnú súčasť vidieckych komunít. Ako vnímajú vidieky ženy a aké vidia problémy rozvoja? Účastníčky boli väčšinou staršie ženy a tak témy sa točili okolo skúseností žien s každodennými problémami.

Zmenou režimu sa na Slovensku ženám zkomplikoval život a viaceré sa nevedia s touto situáciou zmieriť. Ich slabá ekonomická situácia im neumožňuje žiť plnohodnotný život. A nevedia ako ďalej.

Mária Behanovská predstavila Národný projekt Inštitútu pre výskum práce a rodiny s názvom projekt: Podpora eliminácie a prevencie násilia na ženách.

OZ VIPA SK

974 01 Banská Bystrica
Kapitulská č.13

Mária Behanovská0915 446 538, mbehanovska@stonline.sk**Katarína Hradská**0944 125 588, hradska.katarina@gmail.com

Medzi účastníkmi druhého stretnutia na tému Ženy a vidieky mali prevahu staršie ženy.

Ing. Janka Mikušáková

Spolok ŽIVENA prijal program na 4 roky

V piatok 20. marca 2015 sa uskutočnila v Banskej Bystrici historicky prvá Programová konferencia Živeny. Ako uvádza www.spolokzivena.sk o jej význame svedčí i fakt, že na nej okrem Živeniarok z celého Slovenska vystúpili také vzácne ženy ako ombudsmanka Jana Dubovcová, historička Daniela Kodajová, Jana Spekhorstová – predsedníčka Európskej únie žien CZ, podpredsedníčka Vidieckeho parlamentu Janka Mikušáková a rokovanie prišiel pozdraviť aj viceprimátor Banskej Bystrice Martin Turčan.

Jednou z hlavných vystupujúcich mala byť sociologička Oľga Gyarfašová, ktorá iniciovala programovú anketu Živeny. Bohužiaľ, kvôli chorobe nemohla prísť a tak jej prezentáciu odmoderovala predsedníčka spolku Magda Vášáryová.

Priestor na prezentáciu svojich aktivít dostali zástupkyne miestnych odborov Živena z Pezinka, Bratislavy, Banskej Bystrice, Banskej Štiavnice a Brezna. Ich činnosť je bohatá, inšpirujúca a dáva príležitosť na spoluprácu s OZ Vidiecke ženy. Účasť zástupcu VIPA (Ing. Janka Mikušáková) a OZ Vidiecke ženy (Ing. Linda Pončáková) na programovej konferencii bola prvým krokom k spolupráci. „Živeniarki prejavili záujem o uzatvorenie partnerskej dohody medzi Živenou, spolkom slovenských žien a OZ Vidiecky parlament. Na pracovnom stretnutí, ktoré sa uskutoční v najbližšej dobe dohodneme konkrétne aktivity spolupráce.

Delegátky konferencie prijali uznesením 6 nosných úloh Živeny, spolku slovenských žien:

1. Živena obnoví v elektronickej podobe svoj historicky slávny a dôležitý časopis ŽIVENA. Nadviaže v ňom na tie najlepšie tradície spolku, ktorý sa už 145 rokov usiluje o zaradenie čo najväčšieho počtu žien na Slovensku do verejného života.

2. Zreštauruje a zmodernizuje svoje historické sídlo v Martine. Vytvorí komunikačné centrum pre štúdium histórie Živeny, jej archív a obnoví jej historicky významnú knižnicu. Otvorí centrum aj pre verejnosť, pre komu-

nitné stretnutia a diskusie, aby pokračovalo v tradíciách spolku.

3. Živena sleduje pozorne všetky problémy, ktoré sa týkajú rovnoprávneho postavenia žien v spoločnosti a bude iniciovať diskusie na páľčivé témy. Bude naliehať na vyriešenie problémov nerovného odmeňovania žien, znižovania významu povolání, kde ženy pracujú vo väčšine, bude prispievať svojimi návrhmi k tomu, aby sme sa ako spoločnosť postavili proti zlahčovaniu násilia, ktoré je páchané na ženách, deťoch, seniorkách a senioroch v rodinách i na verejnosti. Otvorí aj ďalšie témy, ako napríklad opatrovanie rodinných príslušníkov, ktoré sa považuje v spoločnosti za údel žien a samozrejmosť bez toho, aby sa ženy dočkali uznania.

4. Živena súcitiť s osudom všetkých týraných, mučených a zabíjaných žien na celom svete a pozdvihne svoj hlas na ich obranu. Bude sa zaoberať aj otázkami, ktoré prináša technický pokrok v medicíne a bude o nich diskutovať s verejnosťou.

5. Živena bude ochraňovať a pestovať kultúrne hodnoty, ktoré sme zdedili. Podporí dôležitú a nenahraditeľnú úlohu žien a matiek, ktoré nezištne odovzdávajú národné kultúrne dedičstvo deťom a ďalším generáciám. Bude rozhodne podporovať rozvíjanie tradičných remesiel a vyhľadávať talenty po celom Slovensku a podporovať ich tak, ako to Živena činila od svojho založenia.

6. Živena bude pokračovať vo svojej tradičnej prioritě – podpore kvality a dostupnosti vzdelávania, aby nevyšiel nazmar ani jeden talent a v tomto úsilí vytrvá.

Úlohy, ktoré pred seba postavila Živena, spolok slovenských žien, nie sú jednoduché. Prajeme im, nech sa im darí napredovať v našťartovanej ceste a veríme, že spoluprácou

s partnermi, medzi ktorých sa radíme aj my, sa úlohy budú plniť ľahšie a hlavne so spoločným úsilím pre zlepšenie postavenia slovenských žien, ktorých podstatná časť žije na vidieku.

Ing. Janka Mikušáková

Projekt v BBSK „Inovatívne podnikáme v cestovnom ruchu na vidieku“

Regionálne európske informačné centrum Banská Bystrica realizuje projekt podporený z Programu rozvoja vidieka SR 2007-2013.

Hlavným cieľom projektu je podpora a rozvoj vidieckeho turizmu v Banskobystrickom kraji. Vidiecky cestovný ruch a v rámci neho agroturistika predstavuje na Slovensku relatívne novú rozvíjajúcu formu cestovného ruchu. Je to vďaka vysokému turistickému a rekreačnému potenciálu, ktorý slovenský vidiek bezpochyby má. Okrem prírody je dôležitá aj ponuka služieb vo vidieckej turistike a agroturistike, ktoré musia zodpovedať očakávaniam návštevníkov. Preto je projekt prednostne určený pre malých **poľnohospodárov**, podnikateľov a neziskové združenia pôsobiace v cestovnom ruchu, ktoré majú záujem diverzifikovať svoje činnosti a propagovať región a jeho produkty.

Aktivitami projektu boli:

► **vzdelávanie** v oblasti inovatívnych riešení diverzifikácie činností vidieka smerom k podpore cestovného ruchu. Celkovo sa realizovalo 10 informačných stretnutí, ktorých hlavnou myšlienkou bolo nielen získanie poznatkov o podnikaní, inováciách, manažmentom, manažmente projektov, využívaní informačných systémov a o nových trendoch marketingu vo vidieckom cestovnom ruchu, ale aj vzájomné zoznámenie a spolupráca účastníkov v regióne.

► **vytvorenie elearningového portálu**, ktorý pozostáva z učebného materiálu, prezentácií a rôznych flash aplikácií, ktorých cieľom

je bližšie poskytnúť informácie pre podnikateľov v cestovnom ruchu na vidieku a tak zlepšiť ich konkurenčnú pozíciu na trhu cestovného ruchu na Slovensku.

► **regionálna konferencia**, ktorá bola ukončením projektu. Konferencia sa uskutočnila dňa 23.3.2015 na EF UMB Banská Bystrica a boli na nej prezentované výstupy projektu. Hostom podujatia bol aj expert OECD na regionálnu politiku Ing. Peter Dupej z MDVRR SR, ktorý vystúpil s príspevkom na tému Národná stratégia regionálneho rozvoja SR. Vo svojom príspevku účastníkom priblížil rozvoj cestovného ruchu v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky ako aj v krajinách V4 a Rakúsku. Zastúpenie na konferencii mala aj akademická pôda EF UMB, konkrétne Katedra cestovného ruchu a spoločného stravovania. Ing. Medvedová a Ing. Gajdošík vo svojich príspevkoch poukázali na význam inovácií a spolupráce vo vidieckom cestovnom ruchu s uvedením konkrétnych príkladov zavedenia inovácií do praxe. V závere podujatia vystúpil Peter Pisár a predstavil smerovanie Programu rozvoja vidieka a perspektívy v rozvoji vidieckeho cestovného ruchu v programovacom období 2014-2020. Na konferencii boli prezentované viaceré zaujímavé témy, ktoré nepochybne prispeli k zvýšeniu všeobecnej informovanosti účastníkov o otázkach týkajúcich sa oblasti vidieckeho cestovného ruchu.

Výstupy projektu boli veľmi zaujímavé a možno ich využiť v praxi pri plánovaní rozvoja územia aj prostredníctvom vidieckeho cestovného ruchu.

Yuko Kambara-Yamane, Ph.D., Univerzita Kitakušiu, Japonsko

Výskumný pobyt na Slovensku z Japonska

Volám sa Yuko Kambara-Yamane, som japonská kultúrna antropologička, ktorá pracuje v južnej časti Japonska. V marci som strávila týždeň v Banskej Bystrici aby som začala výskumný projekt o občianskych a náboženských združeniach. Hlavný záujem výskumného projektu je proces budovania občianskej spoločnosti v slovenskom regionálnom prostredí po roku 1989. Od roku 2015 projekt je hradený z finančných prostriedkov Japonskej spoločnosti pre podporu vedy (Japanese Society for the Promotion of Science). Moja výskumná návšteva v Banskej Bystrici sa konala už štvrtý krát. Počas týchto pobytov požiadala som o rozhovory v slovenčine s rôznymi organizáciami a niekedy som sa priamo zúčastnila na ich aktivitách. Medzi rozhovormi som chodila do knižnice alebo na konzultáciu so slovenskými kolegami.

Výstupom pre tento výskumný projekt bol môj študijný pobyt na Univerzite Komenského v Bratislave od roku 2002 do 2005. Môj predchádzajúci terénny výskum od roku 2007 na Slovensku. Študovala som kultúrnu antropológiu v Japonsku a tam ma zaujala téma spoločnosti stredoeurópskej krajiny. Najprv som sa venovala témam, ktoré sa týkajú transformácií vidieckeho života pri prechode zo socialistického režimu do demokratického režimu po roku 1989 na západnom Slovensku. Ďalej som sa zaujímala o rozdiely v občianskych aktivitách medzi mestskými a vidieckymi prostrediami. Od roku 2012 som začala chodiť do Banskej Bystrice ale aj do iných miest. Keď som chodila do západoslovenských dedín okolo roku 2007, zistila som že existujú rôzne združenia, ktoré pôsobili za socializmu aj novozaložené združenia. Až vtedy pomaly začali občianske aktivity v novom štýle, ktoré sa venujú regionálnemu rozvoju, občianskym iniciatívam v dedinách. Veľa ľudí hovorí, že občianska participácia začína na Slovensku práve teraz, ja hovorím, že je to asi viac ako 10 rokov. Napríklad Vidiecky parlament na Slovensku funguje viac ako 15 rokov. Transformácia spôsobu občianskej participácie alebo iniciatívy za týchto 20 rokov je drastická, ale nie je rozšírená všade. Momentálne mám záujem o túto zmenu.

Yuko Kambara-Yamane

Teraz v marci, som sa vrátila do Banskej Bystrice a podarilo sa mi absolvovať rozhovory aj s náboženskými združeniami. Podľa mňa náboženské združenia sú dôležité faktory, ktoré sa tiež venujú rôznym spoločenským aktivitám aj napriek tomu, že nie sú občianske združenia. Náboženské aktivity sa tiež obnovili po roku 1989. Bohužiaľ ešte som nevyhodnotila materiály, aby som ukázala nejaké výsledky, pretože som mohla prísť iba krátko na Slovensko, kvôli mojím povinnostiam v Japonsku. Ale môj výskum ešte bude pokračovať aj v budúcnosti. Požiadam o rozhovor niekoho z čitateľov časopisu „Náš vidiek“ na budúce. Rada by som sa s Vami stretla pani Behanovská.

Zsuzsanna Dikác, výkonná predsedníčka, OZ Ipeľské kultúrne a turistické združenie

Európske ručné práce od tradície k inovácii

Medzinárodná delegácia v Banskej Bystrici a v Krupine

Ipeľské kultúrne a turistické združenie je členom Nitrianskeho Vidieckeho Parlamentu. Hlavným dôvodom založenia združenia v roku 2001 bola snaha pomôcť nášmu regiónu, ktorý sa nachádza v zložitej ekonomickej a spoločenskej situácii. Cieľom je rozvojom folklórneho hnutia rozvíjať vidiecky turizmus a tak prispieť k zníženiu veľkej nezamestnanosti nášho regiónu.

Počas celého roka prevádzkujeme Pamätný dom ľudovej architektúry – prezentácie kultúry bývania našich predkov a remeselnícku dielňu výučby ľudových remesiel a zvykov, a výučby prípravy tradičných jedál vo vonkajšej budovanej peci. Počas roka nás navštívi vyše 55 skupín a viac ako 500 návštevníkov.

V snahe zachovania tradícií ľudových remesiel od roku 2000 ročne usporiadame letné remeselnícke mládežnícke tábory, kde učíme 15 remesiel. Účastníci za pomoci odborníkov remeselníkov sa naučili najznámejšie remeselnícke práce, tkanie kobercov, viazanie lana, práce zo šúpolia, výroba košov z prútia, hrnčiarstvo a hlinené výrobky. Počas tábora učia aj pečenie chleba, posuchov a báboviek vo vonkajšej peci tradičným spôsobom našich babičiek.

Pre školy máme program 100 rokov naspäť v čase. Usporiadame aj tvorivé dni pre dospelých.

Naša prvá medzinárodná spolupráca s viacerými krajinami v programe Grundtvig učiace sa partnerstvá je súčasný projekt Európske ručné práce od tradície k inovácii. Zúčastní sa štyri krajiny.

Naše partnerstvo skúsi preskúmať vývoj ručných prác – najmä vyšívania, krajky a čipky, vrátane iných techník ako pletenie, háčkovanie – v Európe považované za umeleckú činnosť. Napriek svojim odlišným profilom, zapojené organizácie z Maďarska – Kistarcsai

Kulturális Egyesület, z Litvánska – DEMOS kritinés minties institutas, z Talianska – Associazione CNOS FAP “Regione Umbria” a Slovenska – Ipeľské kultúrne a turistické združenie sa orientujú hlavne na remeslá a celoživotné vzdelávanie dospelých.

V prvom ročníku nášho partnerstva sme začali s prezentovaním histórie a kultúry našich miest, ako remeslo ručných prác bolo ovplyvnené týmto historickým a kultúrnym pozadím. V pokračovaní v tvorivých dielňach sme ukázali a zdieľali tradičné techniky,

materiál a témy používané v hore uvedenom

Výklad histórie a slovenské piesne v podaní dôchodcov zo Bzovíka.

remesle. Vyrobíme remeselnícke práce zobrazujúce našu vlastnú miestnu tradíciu a taktiež tradíciu partnerských krajín.

V druhom ročníku si vymeníme informácie o dnešných ručných prácach. Na základe skúseností nadobudnutých v predchádzajúcom ročníku, inštruktori a naši dospelí žiaci dostanú šancu spojiť nové a staré tradície, experimentovať, ale aj zavádzať nové trendy a rozvíjať remeslo ručných textilných prác buď vo všeobecných medzinárodných dielňach počas mobility meetingov alebo samostatne. Partnerstvo ukončí svoju činnosť s veľkou medzinárodnou výstavou remesiel vyšívania a čipky.

Naša organizácia sa rozhodla pre tri kurzy v rámci projektu: tradičné výšivky, čipkárstvo a výučba povražníctva. Inováciou projektu z hľadiska remeselníkov nášho združenia a pomocných remeselníkov nášho ľudového domu bude, že naučené nové poznatky odovzdajú v letných remeselníckych táboroch

a v programe pre školy „100 rokov späť v čase“ pre mladú generáciu a pre dospelých v kurzoch remeselníctva. Nové metódy použijeme tiež ako inováciu v rôznych remeselníckych výrobkoch.

Absolvovali sme už štyri vycestovania do partnerských krajín, v čase od 14. – 18. marca partnerské organizácie prišli na Slovensko. Pripravili sme pre nich rôzne programy a výučby remesiel. Deň 16. marca sme sa zúčastnili v Banskej Bystrici medzinárodného workshopu Agenda

Predseda nášho vedúceho partnera z Maďarska, Ferenc Kereszti predstavil náš projekt Európske ručné práce od tradície k inovácii na workshope Európskej delegácii.

Poobede sme pozreli banické mesto Banskú Bystricu. Mali sme sprievodcu mestom. Veľmi sa nám páčila prehliadka historického centra mesta.

Potom sme vyrazili do Krupiny. Pani pred-

stručne

Aby sme nezabúdali na tradície

Mesto Krupina – Múzeum Andreja Sládkoviča v Krupine a Vidiecky parlament na Slovensku zorganizovali v marci výstavu Tradičné remeslá v Honte (čipky, výšivky, rezby). Toto podujatie malo výborný ohlas a návštevnosť.

Zahraniční návštevníci na výstave so záujmom obzerali náš kroj.

sedníčka Vidieckeho Parlamentu na Slovensku Mária Behanovská bola našou hositeľkou, pripravila nám pekný program.

Pán riaditeľ Múzea A. Sládkoviča nás spre-vádzal prehliadkou múzea a výstavou Tradičné remeslá v Honte. Členovia OZ Nádej z Uňatína nás privítali s kultúrnym programom a výstavou prezentácie hontianskej paličkovanej čipky, kraslíc, výšiviek a krojov, ukázkou remesiel. Prekrásne uňatínske paličkované práce sa nám veľmi páčili aj naším partnerom, ukázali nám aj postup prípravy čipiek. Veľa sme sa naučili nového.

Potom nás potešili aj prehliadkou Bzovického kláštora, dostali sme podrobný výklad jeho histórie. Prekvapili nás dôchodcovia Bzovíka tiež s pekným kultúrnym programom na dvore kláštora.

Už sa zotmel, keď sme odišli na večeru do Hotela Slovan Krupina, boli s nami aj členovia OZ Nádej z Uňatína, od ktorých sme dostali aj darčeky.

Ťažko bolo rozlúčiť sa, veď sme sa skamárátili s členmi združenia, ale sľúbili sme si, že urobíme ešte spoločné progamy.

Ďakujeme pani predsedníčke Márii Behanovskej za pekný deň a krásne zážitky.

Zahraniční návštevníci so záujmom obzerali náš kroj.

PhDr. Blažena Šmotláková

Tribečské múzeum v Topoľčanoch

Tribečské múzeum v Topoľčanoch je regionálne múzeum vlastivedného charakteru s užšou špecializáciou na dokumentáciu dejín chmeliarstva, sladovníctva a pivovarníctva na Slovensku. Prvé snahy o založenie múzea v Topoľčanoch sa objavujú začiatkom r. 1948, k samotnému vzniku múzea pod názvom Okresné vlastivedné múzeum však dochádza až 1. marca 1961. Zriaďovateľom múzea je Nitriansky samosprávny kraj. Tribečské múzeum sídli v budove bývalého kráľovského súdu postavenej v r. 1895. Pre svoje architektonické, urbanistické a historické hodnoty budova múzea bola vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku.

Fosília mastodonta.

pletnú lebku s impozantnými klami, ktorá dosahuje dĺžku cca 3 370 mm. V rámci Slovenska sa tieto nálezy radia k skutočným unikátom, a aj v celoeurópskom meradle patria medzi vedecky najcennejšie fosílie mastodontov. Uvedené exponáty, ako aj ďalších predstaviteľov fauny a flóry môžu návštevníci múzea vidieť v stálej expozícii Príroda stredného Ponitria. K ďalším historicky hodnotným predmetom patrí napr. vyše dvojtisícová zbierka zo stredovekého a novovekého pohrebiska z lokality Krásno – Chrib, zbierka sklárskych výrobkov, numizmatická zbierka alebo 15-tisícová zbierka predmetov dokumentujúcich chmeliarstvo, sladovníctvo a pivovarníctvo na Slovensku. Medzi predmetmi prírodoved-

V súčasnom období múzeum vo svojom zbierkovom fonde eviduje takmer 81 600 ks zbierkových predmetov z oblasti spoločenských a prírodných vied (archeológia, história, etnológia, numizmatika, geológia, mineralógia, petrografia, paleontológia, botanika, zoológia). Medzi nimi je, či už vo forme solitárov alebo ucelených zbierok, množstvo skutočne významných exponátov. Najcennejšími zbierkovými predmetmi z hľadiska ich rozmerov, ojedinelosti a starobylosti sú fosílné zvyšky treťohorného chobotnáča – „mastodonta“, nájdené v lokalitách blízko Topoľčian. Ide o výnimočne dobre zachovanú sánku so zubami (Biskupová) a takmer kom-

Budova Tribečského múzea.

ného charakteru sa okrem iných nachádzajú dermoplastické preparáty mnohých vzácnych živočíšnych druhov, herbárové zbierky a rôzne variety minerálov.

Tribečské múzeum v Topoľčanoch v rámci svojich prezentačných aktivít návštevníkom ponúka prírodovednú expozíciu, krátkodobé výstavy rôzneho zamerania, prednášky, odborné semináre, tvorivé dielne, výtvarné a vedomostné súťaže a ďalšie vzdelávacie a kultúrno-výchovné podujatia.

Múzeum disponuje kvalitným fondom odbornej literatúry a odborných časopisov z rôznych vedných odborov, ktorý je formou prezenčného štúdia prístupný aj verejnosti. Záujemcom o všeobecnú muzeológiu, regionálnu históriu a prírodné vedy sú k dispozícii tiež materiály z dokumentačného fondu a fotoarchívu a odborné poradenstvo. Ponuku služieb určených návštevníkom múzea dopĺňa predaj propagačného materiálu a literatúry, prevažne z vlastnej edičnej činnosti múzea.

Mária Behanovská

Hontianske páračky

Regionálne fašiangové páračky ako každoročne zorganizovalo, OZ „Nádej v Uňatíne“

Zvyky, tradície spojené s páračkami nám predstavili ženy z Krupiny a zo Bzovíka. Veselé príbehy, dobrá nálada aj tanec sa ozývali v tento februárový večer.

stručne

Budova Tribečského múzea.

Budova Tribečského múzea.

Budova Tribečského múzea.

Dobrovoľník roka 2014

CARDO – Národné dobrovoľnícke centrum už po siedmykrát vo svojej desaťročnej histórii ocenilo dobrovoľníkov za ich nezištnú pomoc iným v predchádzajúcom období. Ocenení dobrovoľníci v deviatich kategóriách boli vyhlásení 28. 1. 2015 na MZVaEZ SR počas slávnostného galaprogramu spojeného s otvorením Európskeho roka rozvoja 2015 pod záštitou Ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, pána Miroslava Lajčáka.

Nominovaných dobrovoľníkov na ocenenie Dobrovoľník roka 2014 prijal v dopoludňajších hodinách prezident SR Andrej Kiska, aby tak aj v mene Slovenskej republiky vyjadril vďačnosť za dobrovoľnícke aktivity ktoré robia dobrovoľníci a častokrát nimi zaplňajú diery, ktorá sa inak zaplátať nedá. Večerné vyhlasovanie ocenených už prebiehalo v Kongresovej sále na MZVaEZ SR za účasti pána Ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Miroslava Lajčáka, ktorý priamo prevzal záštitu nad týmto podujatím.

V rámci večera bol oficiálne otvorený Európsky rok rozvoja 2015, predstavení jeho slovenskí ambasádori a hlavné aktivity v tomto roku. Následne nato sa začalo oceňovanie Dobrovoľník roka 2014, ktoré sa nieslo v duchu nezištnej pomoci iným. Oceňovanie dobrovoľníkov za ich nezištnú pomoc sa udialo už siedmykrát v desaťročnej histórii CARDO – Národného dobrovoľníckeho centra. Z takmer 100 nominovaných výberová komisia vybrala 27 nominovaných, z ktorých bol jeden v každej kategórii ocenený ako Dobrovoľník roka 2014.

Ocenenie Dobrovoľník roka 2014 získali:

- ▶ V kategórii **Dobrovoľník SlovakAid** – Ivana Uličná
- ▶ V kategórii **Zahraničný dobrovoľník na Slovensku** – Lud Touissant
- ▶ V kategórii **Dobrovoľník v sociálnej a zdravotnej oblasti** – Mária Rešetárová
- ▶ V kategórii **Dobrovoľník v práci s deťmi a mládežou** – Katarína Vincová

- ▶ V kategórii **Dobrovoľník v oblasti vzdelávania a životného prostredia** – Zuzana Kiripolská
- ▶ V kategórii **Firemný dobrovoľník roka** – Erika Karová
- ▶ V kategórii **Dlhodobá dobrovoľnícka pomoc** – Kvetoslava Kucharovičová
- ▶ V kategórii **Dobrovoľnícky projekt roka** – projekt Dobrá novina
- ▶ V kategórii **Obec/mesto priateľské k dobrovoľníctvu** – obec Zálesie.

Informácie o nás

CARDO – Národné dobrovoľnícke centrum vzniklo v máji 2004 s cieľom budovať povedomie a šíriť myšlienky dobrovoľníctva nielen na Slovensku ale aj v zahraničí. Okrem udeľovania ocenenia Dobrovoľník roka organizuje celoslovenské podujatie Dni dobrovoľníctva, menšie dobrovoľnícke akcie, aktívne sa podieľa na osвете dobrovoľníctva a je rovnako zapojený do rôznych medzinárodných projektov zameraných na dobrovoľníctvo. Informácie o ďalších aktivitách nájdete na www.dobrovolnictvo.sk

Svetový deň mlieka

Výzva na zvýšenie spotreby mliečnych výrobkov

V tomto roku sa celosvetovo bude oslavovať Deň mlieka 19. mája a v jednotlivých krajinách, mestách a obciach sa bude pripomínať význam mlieka pre zdravú výživu ľudí, budú sa robiť rôzne prezentácie mliečnych výrobkov, ochutnávky, besedy, výstavy i súťaže.

Mliečne výrobky, ilustračné foto.

Oslava Svetového dňa mlieka už od svojho vzniku v r. 1957 vo švajčiarskom Interlakene je skutočne zameraná na zdôraznenie prínosu mlieka – ako vynikajúceho a nenahraditeľného daru prírody – pre naše zdravie. Bolo dohodnuté, že to bude vždy tretí utorok mesiaca máj. S oslavou Dňa mlieka sa začalo už v povojnových rokoch, keď bolo potrebné zvýšiť spotrebu mlieka a tak zabezpečiť dostatok potrebných výživných látok hlavne pre zdravotne ohrozené skupiny obyvateľstva. Význam mlieka však narastal i neskôr, keď sa neustále dokazovalo, že mlieko a mliečne výrobky sú skutočným nezastupiteľným zdrojom potrebných výživových látok. Z toho dôvodu sa všade vo svete robili a robia mnohé propagačné a vzdelávacie akcie na zvýraznenie prínosu mlieka pre zdravie a na zvýšenie jeho spotreby na výživarmi odporúčanú hranicu. Vo vyspelom zahraničí sa za odporúčané množstvo mlieka a mliečnych výrobkov považuje spotreba minimálne 260 kg na obyvateľa za rok. U nás je táto odporúčaná dávka pre priemerného spotrebiteľa iba 220 kg za rok, a ako vieme skutočnosť je v súčasnosti podstatne horšia (iba 153 kg/osoba/rok). Pritom v Českej republike je spotreba mlieka až 280 kg a v západnej Európe až vyše 300 kg na osobu a rok.

Mlieko je svojím zložením vlastne uznávaným nenahraditeľným výživným prostriedkom pre zdravú výživu, je to vlastne výživový ochranný prostriedok s najširším účinným.

spektrum. Vážme si mlieko, je to skutočný dar prírody pre výživu ľudstva. Už len jeho hlavné zložky – bielkoviny, tuk, mliečny cukor, minerálne látky a tiež esenciálne látky, vitamíny a iné dôležité látky – tvoria komplexnú vyváženú potravinu pre všetky vekové i zdravotné kategórie ľudí. Zvlášť v poslednom období k zdravej výžive prispievajú i tzv. živé mliečne kultúry so svojimi probiotickými vlastnosťami, ktoré významnou mierou obohacujú nielen chuťovú stránku fermentovaných mliečnych výrobkov, ale najmä svojou biologickou hodnotou významne pozitívne ovplyvňujú ľudský výživový metabolizmus a tým aj zdravie. V zahraničí už práve mliečne výrobky a to hlavne fermentované – ako sú kyslomliečne nápoje s probiotickými kultúrami a tiež syry – sú významným zdravotným prostriedkom pri riešení individuálnych zdravotných problémov, ako napr. zažívacie problémy, problémy s tlakom, dokonca na potlačenie rakoviny a pod. O týchto účinkoch by práve lekári a výživári mohli dlho hovoriť.

Na Slovensku, za predrevolučných čias, bola spotreba mlieka a mliečnych výrobkov po prepočte na mlieko až 252 kg/osobu a rok. V porovnaní s vyspelým svetom to bolo málo a dávali sme si už vtedy za cieľ túto spotrebu zvýšiť. Už v 80 – tých rokoch sa už pod vplyvom aktivít Medzinárodnej mliekarenskej

Mliečne výrobky, ilustračné foto.

federácie a nášho Slovenského komitétu začali organizovať prvé oslavy Dňa mlieka. Boli to pekné akcie, kde sme si pripomínali význam mlieka a zamýšľali sa nad zlepšením sortimentu, kvality a spotreby mliečnych výrobkov. Postupne aktívne sa týchto akcií zúčastňovali i vedúci predstavitelia ministerstva pôdohospodárstva, obchodných organizácií, odborných škôl i spotrebiteľské organizácie.

Posledné roky mliekarstvo na Slovensku prežíva určitú stagnáciu v produkcii mlieka, v jeho spracovaní a napokon i v spotrebe mliečnych výrobkov. Príčin je veľa. Je to aj dôsledok tvrdej zahraničnej konkurencie po otvorení hraníc EÚ, ale aj v určitej bezmocnosti vplyvom súčasného vnútroštátneho vývoja vo vzťahu k poľnohospodárskej prvovýrobe i k spracovateľskému priemyslu. Na Slovensku máme v rámci všetkých štátov EÚ najnižšiu produkciu mlieka v prepočte na obyvateľa, máme tiež jednu z najnižších spotrieb mlieka a mliečnych výrobkov. Súvisí to i so súčasnými podporami štátu a v celkovej výživárskej politike. Treba preto urobiť všetky opatrenia na všetkých organizačných úrovniach na to, aby sme zabezpečili jednu z hlavných priorit ľudstva akou je zdravie. Práve k zlepšeniu zdravia nás všetkých má napomáhať i odporúčaná konzumácia širokej škály mliečnych výrobkov. Svetový deň mlieka je práve tým dňom, kde si to je potrebné pripomínať a hlavne robiť opatrenia na zlepšenie domácej spotreby.

Dnešná doba je akási príliš pragmatická a niekedy sa zdá, akoby už nás opúšťalo nadšenie a práca pre budúcnosť. Nevzdávajme sa však celosvetovo uznávaných priorít, nevzdá-

vajme sa príspevku mliekárstva k zdraviu obyvateľstva a snažme sa urobiť vždy maximum pre zabezpečenie osvedčených a uznávaných zásad spotreby mliečnych výrobkov v prospech zdravia. Zvlášť v tomto období by sme mali vyburcovať všetkých zainteresovaných na aktuálnosť zvýšenej propagandy k zvýšeniu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov na európsku úroveň. Keď to robí zahraničie a tam sa ľudia dožívajú i vyššieho veku, určite to potrebujeme i my. Alebo sa necháme zviest doporúčeniami „odborníkov“ o škodlivosti mlieka?

Práve počas osláv Svetového dňa mlieka by sme aj u nás mohli rozvinúť vo všetkých obciach a zvlášť na školách akcie, ktoré napomôžu zvýšiť spotrebu mlieka a mliečnych výrobkov na Európsku úroveň. Na Slovensku máme veľký nedostatok v tom, že už od útleho veku detí a aj v u detí v školskom veku sa podáva málo zdravej mliečnej výživy, ako sú napr. kyslomliečne výrobky, jogurty, tvarohy, syrové jedlá a pod. V školských bufetoch spravidla nie sú žiadne zdravé potraviny a v jedálňach detí a aj dospelých sa málo využívajú fermentované mliečne výrobky a syry, ktoré sú ľahko stráviteľné, majú veľa esenciálnych látok, vitamínov a aj minerálie. Podľa odporúčaní skúsených odborníkov na výživu by každý z nás mal skonzumovať denne aspoň 2 dcl fermentovaných mliečnych nápojov, alebo 10 dkg tvarohových, alebo syrárskych výrobkov. Deti by mohli konzumovať mlieko aj vo forme kakaa, alebo spolu s cereálnymi vločkami a pod. Veľmi dobré probiotické účinky majú i fermentované mliečne výrobky z ovčieho a kozieho mlieka.

Záverom je potrebné si uvedomiť, že Svetový deň mlieka, nie je propagácia mlieka a mliečnych výrobkov, ale maľba by to byť hlavne nezištná pomoc a výzva ľudstvu pri riešení jeho zdravotných problémov a pri zlepšení stravovacích návykov. V tomto úsilí je vítaná pomoc všetkých, ktorí môžu prispieť k zdravej výžive nielen detí, ale aj dospelých a zdravotne postihnutých. Naším cieľom je aspoň trochu sa priblížiť v spotrebe mliečnych výrobkov na úroveň vyspelých štátov sveta. Z týchto dôvodov stále našim aktuálnym heslom zvlášť v tomto období pre nás všetkých ostáva heslo „Viac mlieka – viac zdravia“.

Šúľanie opreteký

V Liptovskej Tepličke konala súťaž vo výrobe najdlhšieho šúľanca a jedení šúľancov na rýchlosť.

Domáce družstvo PPD Liptovská Teplička.

Po tretíkrát sa v nedeľu 30. marca v Liptovskej Tepličke konala súťaž vo výrobe najdlhšieho šúľanca a jedení šúľancov na rýchlosť. Rekordne 40,7 m dlhý šúľanec vyrobili z kila múky, pol kila zemiakov, dvoch vajec a vody za pol hodiny členovia družstva športového klubu Horec. Obhájili tak prvenstvo z minulého roka (23,44 m). Druhé miesto získalo družstvo Poľnohospodárskeho podielníckeho družstva s 34,2m dlhým šúľancom a treticu víťazov uzavrela trojica Vikartovce III. s 27,8 m. Do súťaže sa zapojilo 10 trojčlenných skupín zo Sp. Bystrého, Kravian, tri družstvá z Vikartoviec, domáci športový klub Horec, Dobrovoľný hasičský zbor, miestny odbor Matice slovenskej, miestne Poľnohospodárske družstvo i súťažiaci s partnerskej obce Kazár z Maďarska. Súperili aj v druhej disciplíne – jedení šúľancov na rýchlosť. 750g strúhankou ochutených šúľancov najrýchlejšie zjedlo ženské družstvo PPD Liptovská Teplička, druhé a tretie miesto putovalo do Vikartoviec pre tretí a druhý tím. Šúľance jedli aj jednotlivci. 350 g šúľancov najrýchlejšie z dospelých

zjedol Tomáš Bulava, druhý skončil Robert Bulavčák a tretí Marek Bukovina (Vikartovce). Z detí, dievčat (150 g) zdolala predpísané množstvo najrýchlejšie Monika Drevková (Vikartovce), za ňou Dominika Zgeborová (Vikartovce), treticu najlepších uzavrela Zdenka Fendeková. Z chlapcov (150 g) získal 1. miesto Tomáš Gajdoš, 2. Marek Smolár, 3. František Fendek. Súťažiam predchádzalo tradičné vynášanie Majmoreny z dediny členmi DFS Turnička a FSK Tepličan. Šúľance boli v minulosti tradičným jedlom štvrtej predveľkonočnej nedele. Podľa tohto jedla je pomenovaná aj táto nedeľa Šuľkovou.

Propozície súťaže

Za obec alebo organizáciu súťažia 3 členné družstvá.

- **súťaž družstiev vo výrobe najdlhšieho šúľanca bez roztrhnutia.** Na výrobu šúľanca má každé družstvo k dispozícii 1 kg múky, 2 vajcia, 1/2 kg zemiakov a vodu. Čas 30 minút. Víťaz získava pohár.
- **súťaž družstiev v jedení ochutených šúľancov na rýchlosť.** Z jednej misky družstvo na rýchlosť konzumuje 750 g šúľancov. Víťaz získava pohár.
- **súťaž jednotlivcov v jedení šúľancov na rýchlosť** (dospelí 350 g, dieťa 150 g).

Takto sa tvoril najdlhší šúľanec pod rukami chlapov zo športového klubu Horec.

Slabšia účasť slovenských ministrov na rokovaníach Rady EÚ

Slovenskí ministri skončili v hodnotení krajín V4 na poslednom mieste, do Bruselu chodia na pravidelné ministerské Rady najmenej. Účasť slovenských ministrov na sektorových rokovaníach Rady EÚ je najhoršia v rámci krajín V4. Zhodnotila to štúdia, ktorú zverejnil český think-tank Evropské hodnoty.

Za viac ako desať rokov členstva v EÚ sa ministri z krajín Vyšehradskej štvorky zúčastnili v priemere 62 % rokovaní Rady. Najčastejšími účastníkmi rokovaní v Bruseli je Česko (69 % stretnutí). Jeden percentuálny bod nad priemerom V4 je Poľsko (63 %), tretie skončilo Maďarsko (60 %). Slovenskí ministri sa zúčastnili 56 % rokovaní.

„Najhoršie výsledky dosahuje Slovensko, ktoré v porovnaní s Českom stráca 13 percentuálnych bodov a s 56-percentnou účasťou ministrov je v rámci Vyšehradskej štvorky podpriemerné,“ tvrdia autori štúdie. Štúdia tiež odhaľuje, že v rámci celého sledovaného obdobia účasť na Radách v rámci V4 postupne klesá. V Maďarsku je tento trend pozorovateľný od konca vlády Ferenc Gyurcsányho v roku 2009. Od nástupu Viktora Orbána je pokles ešte výraznejší.

Podľa štúdie je pokles ministerskej účasti pomalší v prípade Poľska. Od roku 2006 klesla účasť poľských ministrov na rokovaníach v Bruseli o 20 percentuálnych bodov. Slovensko dosiahlo najnižšie čísla počas Radičovej vlády.

Česko malo najnižšie účasti počas vlády Jiřího Rusnoka. Kabinet Bohuslava Sobotku, menovaný začiatkom roku 2014, tento trend otočil. „Česko sa tak stalo prvým štátom V4, ktorý zreteľne posilňuje účasť svojich ministrov na zasadnutiach Rady,“ tvrdia autori štúdie.

Najčastejšie chodili do Bruselu za Dzurindu

Podľa prieskumu chodili slovenskí ministri najčastejšie do Bruselu počas druhej vlády

Mikuláša Dzurindu. Zúčastnili sa na 71 % všetkých rokovaní Rady. Po parlamentných voľbách v roku 2006 a nástupe vlády Roberta Fica sa účasť slovenských ministrov na rokovaníach výrazne prepadla (59 %), pričom ešte viac poklesla počas vlády Ivety Radičovej (45 %).

„V porovnaní s ostatnými slovenskými vládami dosiahol druhý Dzurindov kabinet najlepší výsledok v šiestich z desiatich sektorových Rád,“ tvrdí štúdia. Zvlášť vysokú účasť mali ministri Dzurindovej vlády na rokovaníach Rady pre zamestnanosť, sociálnu politiku, zdravotníctvo a spotrebiteľské záležitosti. Naopak ministri chodili najmenej na stretnutia Rady pre konkurencieschopnosť (v slovenských podmienkach ide v závislosti od agendy konkrétnej Rady o ministerstvo hospodárstva a školstva).

V hodnotení prvej Ficovej vlády dosiahli najvyššie skóre účasti ministri, ktorí zastupovali Slovensko na rokovaníach Rady pre zahraničné veci (84 %) a Rady pre všeobecné záležitosti (80 %), čo sa týka Jána Kubiša a neskôr Miroslava Lajčáka, a ministri, ktorí zastupovali Slovensko na Radách pre dopravu, telekomunikácie a energetiku (80 %). Najmenej chodili na Radu pre zamestnanosť, sociálnu politiku, zdravotníctvo a spotrebiteľské záležitosti (19 %) a Radu pre konkurencieschopnosť (22 %).

Aj keď účasť ministrov Radičovej kabinety na rokovaníach v Bruseli bola v porovnaní s ostatnými slovenskými vládami najnižšia, stopercentnú dochádzku mali ministri na zasadnutiach Rady pre spravodlivosť a vnútorné veci (Daniel Lipsic a Lucia Žitňanská).

Na taliansky trh smeruje 120.000 kusov jahniat

Počet oviec na Slovensku sa za posledných zhruba sedem rokov stabilizoval. Drží sa na úrovni medzi 390.000 až 420.000 kusov, z toho je 285.000 kusov bahníc.

VSR je v súčasnosti registrovaných vyše 8900 chovateľov oviec. Charakteristické je, že 90 % oviec sa dojí a len 10 % sa chová pre mäso. V minulom roku nakúpili veľkoodberatelia od chovateľov oviec 11 miliónov litrov ovčieho mlieka. Ďalšie 3 milióny litrov boli spracované na farmách a predané formou predaja z dvora. Ceny, za ktoré chovatelia vedia predat ovčie mlieko, sa pohybujú v závislosti od sezóny. Kým v 1. štvrtroku dosahuje cena za kilogram 1,20 eura, v letnom období sa znižuje na 1,05 eura a v zimnom období stúpne na 1,40 eura za liter.

Priemerná nákupná cena mäsa za kilogram živej hmotnosti predstavuje 0,65 eura. Na Slovensku je predaj jahňacieho mäsa len doplnkový, ročná spotreba na osobu dosahuje 0,20 kilogramu. Ceny jesenných jahniat, ktoré sú určené na vianočný trh, vychádzajú na 3 eurá za kilogram živej váhy, nákupná cena veľkoobchodných jahniat sa pohybuje od 2,50 do 2,80 eura.

Slovensko vyváža zvieratá najmä pred Veľkou nocou a Vianocami. Na taliansky trh smeruje ročne 92.000 až 120.000 kusov jahniat. V predvianočnom období majú záujem o jahňacinu aj rakúski odberatelia. Na export ide v tomto období 3000 až 5000 kusov.

Najhoršiu účasť mali na rokovaníach Rady pre dopravu, telekomunikácie a energetiku Ján Figel, bývalý komisár pre vzdelávanie, odbornú prípravu, kultúru a mládež (2004 – 2009) a Juraj Miškov.

Od roku 2012 chodia slovenskí ministri najčastejšie na stretnutia Rady pre zahraničné veci (72 %, M. Lajčák) a Rady pre spravodlivosť a vnútorné veci (58 %, Robert Kaliňák alebo Tomáš Borec). Naopak najmenej sa zúčastňujú na Rade pre konkurencieschopnosť (18 %) a Rade pre všeobecné záležitosti (22 %, M. Lajčák).

Pritomnosť ministra má svoje výhody

Pritomnosť ministra na zasadnutí Rady má však pre štát nespochybniteľné výhody. „Ministri členských štátov sú najvyššou váhovou kategóriou. Pokiaľ na zasadnutí ministrov zastupuje členský štát stály predstaviteľ, môže byť najlepší zo všetkých, ale takýto hlas bude mať aj tak menšiu váhu ako hlas ministra,“ povedal pre EurActiv.cz vysokopostavený diplomat, ktorý sa pohybuje v blízkosti rokovaní ministrov.

Minister má spravidla na rokovania od svojej vlády silný politický mandát a preto môže ľahšie robiť ústupky a hľadať kompromisy. Navyše, prípadné zmeny v pozícii sa ministrovi obhajujú oveľa ľahšie ako úradníkovi, ktorý si to zvyčajne nemôže dovoliť.

Pozadie

Rada EÚ, spolu s Európskym parlamentom, rozhoduje o podobe európskej legislatívy. Pri zasadnutiach Rady je každý štát zastúpený jedným zástupcom na ministerskej úrovni splnomocneným prijímať rozhodnutia za svoju vládu. Relevantným ministrom je vždy člen vlády, do ktorého rezortu spadá konkrétna agenda.

V praxi však často dochádza k tomu, že členské štáty sú zastúpené napríklad štátnym tajomníkom ministerstva alebo Stálym zástupcom krajiny v Bruseli. Štúdia think-tanku Evropské hodnoty sa zaoberá účasťou ministrov V4 na zasadnutiach Rady EÚ v dobe od vstupu do EÚ (1. mája 2004) až do 10. februára 2015.

Jaromír Novák, spravodajca TASR v Bruseli

EU začala konanie vo veci porušenia predpisov týkajúcich sa poľnohospodárskej pôdy.

Európska komisia (EK) dnes v rámci pravidelných mesačných hlásení o opatreniach prijímaných voči členským krajinám EÚ, za účelom dodržiavania spoločnej legislatívy oznámila, že začala konanie vo veci porušenia predpisov voči Bulharsku, Litve, Maďarsku a Slovensku v oblasti investičných obmedzení týkajúcich sa poľnohospodárskej pôdy.

Komisia sa rozhodla oficiálne požiadať uvedené štyri členské krajiny, aby predložili vyjadrenia k ich právnym predpisom upravujúcim nadobúdanie poľnohospodárskej pôdy. Tieto právne predpisy obsahujú niekoľko ustanovení, ktoré podľa práva EÚ možno považovať za obmedzenia voľného pohybu kapitálu a slobody usadiť sa.

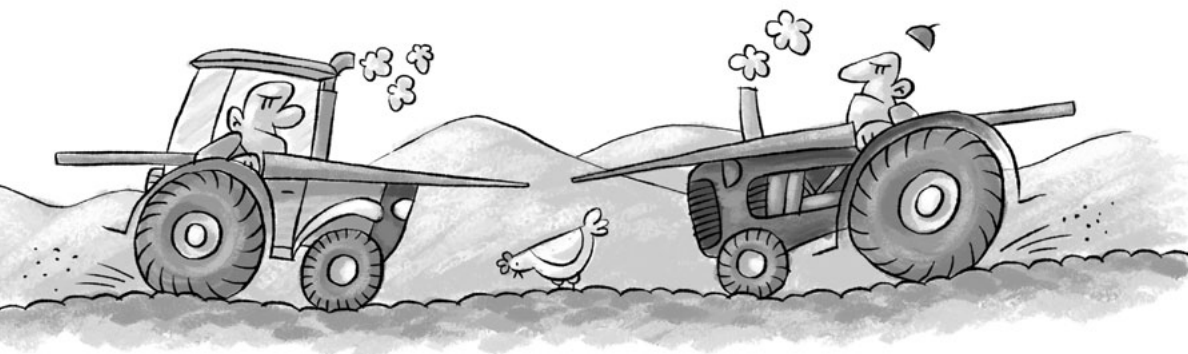
Akkoľvek obmedzovanie týchto základných slobôd vyplývajúcich zo zmluvy musí byť riadne odôvodnené a v súlade so zásadami nediskriminácie a proporcionality. Členské štáty môžu stanoviť vlastné pravidlá na podporu rozvoja vidieka, na udržiavanie pôdy na poľnohospodárske účely a na zabránenie špekulatívnemu tlaku na ceny pôdy, musí to však byť v rámci mantinelov, ktoré sú na tento účel stanovené v právnych predpisoch EÚ.

Komisia sa domnieva, že sporné vnútroštátne ustanovenia obsahujú určité obmedzenia,

ktoré môžu ponechávať priestor na diskriminačné zaobchádzanie s investormi z iných členských štátov.

Patria sem: podmienka trvalého pobytu v danej krajine; obmedzenia týkajúce sa osôb bez miestneho bydliska alebo bez predchádzajúcich miestnych podnikateľských aktivít; obmedzenia týkajúce sa osôb bez odborných znalostí; obmedzenia pri postúpení využívania pôdy alebo obmedzenia týkajúce sa právnických osôb, ako aj právnej neistoty, ktorá sa vzťahuje na predchádzajúce schválenie kúpnych zmlúv.

Žiadosti EK majú podobu formálnej výzvy, ktorá predstavuje prvý stupeň konania vo veci porušenia predpisov podľa článku 258 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Dotknuté členské štáty majú dva mesiace na poskytnutie príslušných odpovedí.

ISIFA

Slovensku prepadnú eurofondy, prídeme o miliardu eur, tvrdia analytici

Slovensku sa zrejme nepodarí vyčerpať všetky pridelené eurofondy. Analytici hovoria o tom, že nenávratne by sme mohli stratiť až miliardu. Brusel nám pridelil na končiaci sa obdobia 11,5 miliardy eur.

„Ani jedna vláda od roku 2007 nedokázala zabezpečiť, aby sa eurofondy dostali do regiónov, aby sa efektívne vyčerпали, aby sa na Slovensku realizovali kvalitné projekty. Domnievam sa, že prepadne viac ako miliarda eur,“ vysvetľuje odborník na eurofondy Ján Rudolf.

Čerpať eurofondy zo starého obdobia môžeme len do konca roka. Ak peniaze nevyužijeme, nenávratne prepadnú do pokladne Európskej únie.

„Dosiahli sme stopercentnú zazmluvnenosť, to znamená, že naše eurofondy sú zakontrahované so všetkými prijímateľmi na sto percent,“ tvrdí minister životného prostredia Peter Žiga.

Len šesťdesiatosem percent

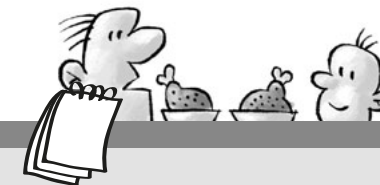
Ministri síce peniaze s mestami a obcami zazmluvnia, lenže tí ich nevyužijú. Vinu hádzajú ministri hlavne na starostov a primátorov.

„Dnes je čerpanie asi na úrovni 68 percent,“ uviedol minister pôdohospodárstva Ľubomír Jahnátek. Podľa jeho slov je ale zazmluvnenosť stopercentná.

Neminieme miliardy

Na obdobie rokov 2007 až 2013 dostalo Slovensko 11,5 miliardy eur, ktoré môžeme čerpať do konca tohto roku. Podľa analytikov sa ich minúť nepodarí.

„Čo majú eurofondy priniesť, sme prosto nejakým spôsobom prepásli a už je to nenávratne preč,“ uzavrel Rudolf.

autor

Priama úmera už neplatí

Vrokoch 2014 až 2020 by malo miestne projekty v slovenských regiónoch podporiť 205 miliónov eur. Ministerstvo pôdohospodárstva predpokladá, že by sa o ne mohlo uchádzať zhruba 50 miestnych akčných skupín (MAS)

Už v apríli sa budú miestne akčné skupiny uchádzať najprv o 15tisíc eur na spracovanie stratégie rozvoja územia. Tá je rozhodujúca pre pridelenie balíka na podporu miestnych projektov. Prioritou podpory je zlepšovanie kvality života, udržateľné pracovné miesta pre mladých ľudí, vidiecky cestovný ruch, inovácie či drobná infraštruktúra.

Prepočet, že na viac obyvateľov dostanú miestne akčné skupiny priamoúmerne viac peňazí, však pre roky 2014 až 2020 už neplatí. Z potenciálneho balíka 3,8 milióna eur by mala tvoriť až tri štvrtiny fixná časť, ktorá nie je závislá od veľkosti združenia.

ŠKOLSKÝ VÝLET 2015 VYDROVSKÁ DOLINA - ČIERNY BALOG

ŠKOLSKÝ VÝLET je zostavený v súlade s ŠVP (ISCED1, ISCED2 a ISCED 3A - vzdelávacia obsahová oblasť - ČLOVEK A PŘÍRODA, ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ, UMENIE A KULTÚRA a prierezovej témy ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA).

PONUKA NAŠICH PROGRAMOV

- REMESELNÝ DVOR POKLADY STARÝCH BALOČANOV**
- ukážky tradičných ľudových remesiel (medovníkarstvo, tkáčstvo, kožiarstvo, drevorezba)
DREVORUBAČSKÝ DING - zábavné súťaženie v drevorubačských disciplínach s prvkami miestneho folklóru
VYDRÍČKINA PAPIERNÍČKA - ukážka výroby recyklovaného papiera
ŠIKOVNÉ PRSTY - výroba tkaných rohoží na drevených rámoch
AKO CHUŤ PŘÍRODA - aktivity zamerané na viac-zmyslové poznávanie prírody
ZÁHRADA STAREJ MATERE - spoznávanie bylínok pre radosť i pre úžitok

ANIMAČNÝ PROGRAM

INŠPIROVANÝ miestnymi tradíciami a remeslami
OBOHACUJE vedomosti o slovenskej faune a flóre
STIMULUJE rozvoj jemnej motoriky

PROGRAM VÝLETU SI VČAS OBJEDNAJTE!

Na vybraný program môžete využiť **KULTÚRNE POUKAZY**.
Pri jeho tvorbe Vám radi poradíme, prihliadame na vek žiakov, aktivity a Váš čas.

TURISTICKÉ ATRAKCIE

LESNÍCKY SKANZEN
Náučný chodník v lese odкрýva tajomstvá prírody a histórie lesníctva.

DOBROČSKÝ PRALES
Nenáročná túra so sprievodcom popri hranici tisícročného pralesa.

ČIERNOHRONSKÁ ŽELEZNICA
Nezabudnuteľná jazda historickou lesnou železniciou.

INFORMÁCIE A OBJEDNÁVKY

VYDRA - vidiecka rozvojová aktivita, Hlavná 56, 976 52 Čierny Balog
tel.: +421 48 61 90 944, mobil: +421 901 764 766
www.vydrovskadolina.sk, www.vydra.sk,
www.facebook.com/vydra.sk, vydra@vydra.sk

LETNÉ TÁBORY 2015 VYDROVSKÁ DOLINA - ČIERNY BALOG

"Pravdupovediac, mala som trochu obavu, keď dcéra do tohto tábora išla. Predsa len, ubytovanie v stanoch, poľná kuchyňa a v zásade pobyt pod holým nebom. Pre dnešné deti nič lákavé, myslela som si... Zážitky, s ktorými však dcéra z tábora prišla, však môj prvotný predsudok radikálne zmenil. Naopak, práve takýto typ tábora by malo absolvovať každé dieťa." (maminka jednej z účastníčok tábora 2014)

DETSKÉ TÁBORY

Deti od Vydríeho potoka II.
(8 - 14 rokov)
19. - 25. júl

Vydra Jones a záhada smaragdového totemu
(11 - 14 rokov)
26. júl - 1. august

Hotel Transvydránia
(8 - 14 rokov)
2. - 8. august

CENA 126 €
Viac informácií na webe.

MLÁDEŽNÍCKY TÁBOR

spojený s dobrovoľníckou prácou

Balockí tuláci
(pre mládež od 15 rokov)
16. - 22. august

CENA 55 €

JEDINEČNÉ TURISTICKÉ ATRAKCIE

**LESNÍCKY SKANZEN
NPR DOBROČSKÝ PRALES
ČIERNOHRONSKÁ ŽELEZNICA
JAZDA NA HUCULOCH**

INFORMÁCIE A OBJEDNÁVKY

VYDRA - vidiecka rozvojová aktivita, Hlavná 56, 976 52 Čierny Balog
tel.: +421 48 61 90 944, mobil: +421 901 764 766
www.vydrovskadolina.sk, www.vydra.sk,
www.facebook.com/vydra.sk, vydra@vydra.sk

náš
 vidiek
1/2015

bodka na záver

**O mnohé veci sa nepokúsime preto, že sú
obtiažne. Ale obtiažne sú preto, že sa o ne
nepokúšame.**

[Autor neznámy]